

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Éjli telefon (nyomda) 2-92

ELŐFIZETESI ARAK:

Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

XI évfolyam ♦ 186. szám

1928 augusztus 21 Kedd

* 5688 Elul 5 *

Cenzurat: Suclu

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A külföldre guruló milliárdok

Valahányszor eszébe jut egy újságírónak, hogy az ország akármelyik életmegtartásáról mérleget készít, a végső eredménytől minden jóindulatú embernek a szó szoros értelmében elláll a lélegzete. A tisztas állampolgár keresve sem találhat fájdalmasabb és szomorúbb olvasmányt, mint azokat a statisztikákat, vagy eredmény és veszteség-számításokat, amelyek az ország gazdasági vérkeringésének számadataiból tevődnek össze. Minden ilyen mérleg egy-egy kétségbeesett S. O. S. kiáltás, amely azonban reménytelenül és visszhang nélkül vész el a pusztában, mert akiknek kezükben van a segítség hatalma, tökéletesen süketek a sűrűn megismétlődő vészjelekkel szemben.

A bukaresti lapoknak most az ősz küszöbén jutott eszébe, hogy nyáron keresztül mennyi töméntelen millió vándorolt külföldre. A legújabb mérleg szerint a kánikulák hónapjaiban magában Bukarestben hetente átlag nyolcezer utlevelet váltottak ki azok, akik külföldi fürdőhelyekre, vagy klimatikus üdülőtelepekre igyekeztek, ez a heti nyolcezer utlevél pedig, minthogy főképpen családokról van szó, legalább huszonnégy-huszonöt ezer, vagyis egy hónap alatt kerek száz-ezer embert jelent. És Bukarest ezegyszer nem járt külön utakon. Ugyanaz történt az ország minden sarkában, ami a fővárosban. Megszámlálhatatlan ezer ember menekült el a hőség elől egészen a határokon túlra s velük együtt, hozzávetőlegesen becslés szerint mintegy négymilliárd lej vándorolt ki az országból.

Nem volna csodálatos ez a nyári népvándorlás, ha a természet nem predestinálta volna Romániát éppen nyaralóhelynek. Mert a Kárpátok mindkét oldalán elterülő csucokra és völgyekre valóban két teli-marokkal szórta a természet minden elképzelhető kincsét. Van itt minden. A festői szép völgykatlanok egy-némelyikében éppolyan csodálatos ásványvizek bugyognak a sziklából akár Karlsbadban, Vichyben, vagy a világ sok nemzetközi hírhirdű fürdőhelyén. Van itt iszap, amely vetekedik Pöstyénnel és főképpen vannak olyan csodálatosan szép ősfenyvesek, amelyeknek európaszerte alig van párjuk. A legszebb alpesi tájak egymást váltják, egyszóval álmban sem kívánhat az ember különb gyógyfürdőket és klimatikus üdülőtelepeket. És mégis külföldre vándorol közel négymilliárd lej évente.

Hogy miért, annak rengeteg oka van és valamennyi ok egyetlenegy főokban torkollik össze, hogy közéletünk jeles vezetői százasosan jobban szeretik saját zsebüket, mint az országot, amelynek haladását és fejlődését ordítják a fórumokról. Ha a CFR töméntelen milliója a magánzsebek helyett eredeti rendeltetési helyére, az államkasszába futott volna be, akkor természetesen más volna a helyzet. Akkor lett volna pénz arra, hogy sűrű vonathálózatokkal kössék össze a városokat a fürdők és üdülőhelyekkel és nem kellene például Beszterceből az autón alig háromnegyed órára eső Szentgyörgyre, a román Karlsbadba, hét hosszú órára keresztül utazni. Akinek autója van, az Marosvásárhelyről három és félóra alatt eljuthat Szentgyörgyre, de vonaton közel tizennyolc órát tart az út, úgy hogy hamarabb és ami a fő,

kényelmesebben jut el a marosvásárhelyi utas a valódi Karlsbadba. Aradról és Temesvárról nem is beszélve, mert gyakorlatilag utazónak kell lennie annak a bányászi polgárnak, aki egy szentgyörgyi expedícóra szánja rá magát. De ugyanez a helyzet az egész országban. Ha valaki Kolozsvárról a csodálatosan szép Dornavatrára igyekezik, akkor két éjjel és egy nappal kell rázassa magát a vonattal, holott már évek óta készül rá a CFR, hogy kiépítse a Kolozsvár—Dés—Ilva—Dornavatra—csernovitzai fővonalat, amely néhány óra alatt szállítaná el az utast Kolozsvárról Bukovina fővárosába. Az előmunkálatok már el is készültek, négyszázmillió lejt ki is fizetett érte az állam és mikor már a vállalkozóktól szabályszerűen átvette a kész tölteseket, akkor derült ki, hogy a négyszázmillió lejes alapítványt annak rendje és módja szerint elmosta a víz és a híres fővonal valószínűleg száz év múlva sem lesz megépítve.

Nos nem lehet azon csodálkozni, hogy ilyen vasuti közlekedés mellett a külföld felé indul meg a népvándorlás, ahol pompás drekt kocsi röptik az utasokat a szélrózsa minden irányában fekvő fürdőhelyekre. Ebben az esztendőben egy szerencsés ötlettel megvonta a fürdőhelyektől a CFR a szokásos ötven százalékos kedvezményeket is. Nagyon okos intézkedés volt. Takarékoskodni akart a vasut, bár inkább a vasuti jegyek kezelésére ügyelt volna, ott többet takaríthatott volna meg. És ha már valaki a hazai helyek iránti szeretetében és mert tudja, hogy a bel-földi gyógyfürdőkön épügy megtalálja a gyógyulást, mint a világhíres külföldiekben, mégis rászánja magát a nehéz vasuti expedícóra, egynémely fürdőhelyen valószínűleg az állapotokat talál. A kényelemnek nyoma sincsen, de nem is lehet, hiszen ameddig alig pár száz fürdővendégre lehet számítani, senkinek sem jut eszébe milliók investíciókat kockáztatni. Ennek a circulus vitiosusnak logikus következménye az is, hogy az ilyen fürdőhelyeken fejőstehénnek tekintik a néhány odátévedt fürdővendéget, akiket

meg akarják venni az elmaradt vendégek miatt elmaradt hasznot is.

A szegény és elhagyott erdélyi fürdőtelepeken minduntalan felbukkan az a mondat: ha angolok, vagy németek kezében volna ez a fürdő! Holott nem erre volna szűkség, csak tisztességes és jószándékú emberekre, akik nagylelkű gesztussal le tudnának mondani arról, hogy kövérré hizzanak különféle panamákból és nagyszerű képességeiket nem az ország értékeinek elnyelésére, hanem azok megmentésére és továbbfejlesztésére fordítanak. Sehol egy országban sincs annyi sine cura, mint nálunk, amelyeknek díszes viselői két kézzel durják zsebükből a közpénzeket, de nincs ahhoz ember, aki erővel kézzel hozzájárulna, hogy egészséges alapon szervezze meg az egész országot hasznára. Az ország természetéből kincseinek kiaknázását. Ezért ömlik minden nyáron külföldre a tengerparti ember s velük együtt az a keserves pénz, amit még ebből az agyonhasznált országban össze lehet kaparni. (3. 1.)

Győzött Stelian Popescu: letartóztatták a petróleum-panamában részes liberális képviselőket

Eddig 15 letartóztatás történt

Bucuresti-Bukarest, aug. 20. Az Uj Kelet tud.) A dambovitamegyei petróleum-panama ügyében, amelyet az Uj Kelet minden részletében ismertettünk, döntő fordulóponthoz érkezett el a vizsgálát. Enescu bukaresti vizsgálóbíró, szombat este elrendelte Irimescu-Candesti és Grigore Tolea liberális képviselők és öt más gyanúsított letartóztatását. Ezzel el is dönt az a nagy küzdelem, amely a liberális pártot és a kormányon belül már több mint egy hónapja folyó a milliárdos petróleum-panama el-tussolásáért. Stelian Popescu igazságügyminiszter álláspontja győzött és szombat este megtörtént az, amire még nem volt példa az ország történetében: a liberális kormány alatt börtönbe került két liberális képviselő. A letartóztatás óriási feltűnést keltett a főváros politikai köreiben és előrelátható, hogy a szombati eseményeknek komoly politikai következményei is lesznek.

„Börtönbe a tolvajokkal”

Mint a Curenul írja, a letartóztatást a csütörtöki minisztertanácson határozta el a kormány. Stelian Popescu igazságügyminiszter, aki a panamát lapjában lecipattentotta, már az első percekől kezdve a letartóztatás mellett volt. Hogy a vizsgálát mégis szombatiig alhuzódott, az annak tulajdonítható, hogy a legjobban érintett dambovitamegyei liberális szervezet és egy több mint 60 képviselőből és szenátorból álló csoport a kormány egyes tagjaival az élen mindent elkövetett a két fenyegetett liberális képviselő megmentéséért. Istrate Micescu, Leonte Moldovanu és különösen Ma-nolescu-Strunga képviselőházi alelnök — a régi liberálisok exponálták magukat a pártválságért, hogy a liberális párt

intaktségét megmentsék. Mint a Curenul írja, Stelian Popescu igazságügyminiszter végsőkéig kitartott a letartóztatás mellett és közölte minisztertanácsával, hogy Bratiana Vintila miniszterelnök el utazása előtt a következő kijelentést tette: — Az állam földjéből egy talpalatnyinak sem szabad elvesznie, a tolvajokkal pedig börtönbe!

Elutaznak Bukarestből a miniszterek

Igy történt azután, hogy a minisztertanács végül a letartóztatás mellett döntött. A döntéshoz Dumitriu közlekedésügyi miniszter, a dambovitamegyei liberális szervezet elnöke is hozzájárult. A Viitorul szombat délutáni számában — miután eddig egyetlen egy betűt sem közölt az egész panamáról — hirtelen szükségét érezte, hogy tiltakozzék az el-tussolás vádjá ellen kijelentve, hogy a bűnösök el fogják nyerni méltó büntetésüket. A „Viitorul” cikkéből nyilvánvaló volt a kormány határozata. Dumitriu közlekedésügyi miniszter pénteken elutazott a fővárosból, hogy bizonyos vasuti hideakat vizsgáljon felül. Duca belügyminiszter Constancára utazott, hogy lehetőleg távol legyen az eseményektől. Közben pedig Enescu vizsgálóbíró szombati délelőn egy órára előzetési paranccsal magához idéztette a milliárdos panama 11 vádlottját, köztük a két képviselőt is. A vizsgálóbíró szobájára előtti folyosó zsufolásig megfektetve várakoztak, érdeklődőkkel, a gyanúsítottak hozzátartozóival s főleg liberális képviselőkkel és szenátorokkal, akik izgatottan várták az események alakulását.

Ponchoson délelőn egy órára Enescu

vizsgálóbíró megkezdte a kihallgatásokat. Először a két liberális képviselő hallgatta ki, aztán szembesítette őket. — Sorra következett utánuk a másik öt gyanúsított, akiknek kihallgatása este kilenc óráig húzódott el. A két képviselő szembesítése után már előrelátható volt, hogy a letartóztatás nem lesz elkerülhető. Este kilenckor Enescu vizsgálóbíró Codin Stefanescu főügyészsel való előzetes megbeszélése után elrendelte a következő letartóztatásokat:

Tíz letartóztatás

Gr. Tolea dambovitai képviselőt hamis akták használata és a hamisítások értelmi szerzője miatt. Irimescu-Candesti dambovitai képviselő, bukaresti lakos hamis akták használata és jogtalan intervenciók miatt. Ugyancsak a vádpontokra való hivatkozással elrendelte a vizsgálóbíró dr. C. Popescu tárgovistei orvos, I. C. Alexandrescu ügyvéd, Gr. Zecu, S. Aratian és Mircea Zaganescu petróleumtermelők letartóztatását. Valamennyiüket azonnali fegyveres börtönörök vették körül és Vacaresfibe kísérték. Az idő előrehaladottsága miatt már nem volt ideje a vizsgálóbíróknak Bunescu, Serban Nicolai petróleumtermelők és George Serban tárgovistei polgármesterhelyettes kihallgatására, úgy, hogy ezeket a rendőrségi fogdába helyezték el és letartóztatásukra csak hétfőn délután került sor. A tizenegyedik gyanúsított Spiridon Buliar eltűnt és így ellene közzétett bocsátottak száma a letartóztatottak száma a botrány kipattanása pillanatában lefogott 5 tisztviselővel együtt 15-re emelkedett. A letartóztatások híre óriási feltűnést keltett a fővárosban. Különösen a libe-

ok,
ek!
AT
29. sz. alatt
k be.

rális párt híveit érintette kimosan a két képviselő letartóztatása s liberális képviselőknek és szenátoroknak egy jelentős csoportja szombat este megbeszélést tartott, amelyen a Curentul jelentése szerint elhatározták, hogy kiméltelen kampányt indítanak Stelian Popescu igazságügyminiszter ellen. A mozgalom élén Istrate Micescu, a bukaresti ügyvédi kamara volt dékánja és örökös liberális igazságügyminiszterjelölt áll. A bukaresti lapok valamennyien élénken kommentálják a letartóztatás tényét. A Dimineata az eseményekkel kapcsolatosan a következőket írja:

Mi történt a kulisszák mögött

Stelian Popescu lemondással fenyegetőzött arra az esetre, ha a liberális képviselőket nem tartóztatják le. A kormánynak engednie kellett, mert tudni kell azt, hogy a liberális kormány mai formájában nem bírja el következmények nélkül egyetlen miniszter lemondását sem. A kormány fehért kénytelen volt eleget tenni Stelian Popescu kívánásának és letartóztatni a két képviselőt. Ez az esemény egyébként nem maradhat következmények nélkül. A petróleum-panamát övező politikai botrány most kezd csak tulajdonképpen kialakulni. A liberális képviselők heves kampányt készítenek Stelian Popescu igazságügyminiszter ellen. Ugyanakkor fel fogják hívni Dimitriu közlekedésiügyi minisztert, a dambovítai szervezet elnökét, hogy azonnal lépjen ki a kormányból. Végül Duca belügyminisztert is támadásban fogják részesíteni gyengesége s lojalitásihiánya miatt.

Kemal pasa miatt agyonlőtte a legjobb barátját

Politikai gyilkosság Belgrádban

Belgrád, augusztus 20. Keddre virradó éjszaka borzalmas gyilkosság történt Szokopljában. A véres büntetett politikai vitából keletkezett.

Kedden éjjeltájban Szabics Mehmed magánzó és Esref Mehmed hivatalnok nagyobb társaságban az egyik szokopljei kávéházban tartózkodott. Beszélgetés közben csakhamar a politikára terelődött a szó és a két barát nemsokára éles szóváltásba keveredett. A vita Kemal pasa reformjai körül fejlődött ki, míg ugyanis Szabics helyeselte Kemal pasának azt az intézkedését, hogy a nők fátyol nélkül járhatnak az utcán és különben is nagy államférfinek nevezte Kemal, addig barátja azt állította, hogy ezek a reformok le fogják züllesztetni a mohamedán társadalmat és Kemal Törökország rossz szellemének nevezte. A szóváltás egyre élesebb lett és csakhamar veszekedéséssé fajult. A civakodás hevében Szabics rárontott barátjára és teljes erejéből ültelgelni kezdte, úgy, hogy Esrefet csak a társaság többi tagjainak sikerült kiszabadítani a felbőszült ember kezei közül. A vitafkzó felek ezután látszólag lecsendesedtek és visszültek

az asztalhoz. Félóra múlva a társaság többi tagjai hazaszéledtek és ők kettőn maradtak a vendéglőben. Szabics ekkor odafordult barátjához és nyugodt hangon így szólt:

— Hát tényleg olyan nagy ellensége vagy Kemalnak?

— Nem vagyok ellensége — hangzott a válasz — csak nem helyeslem az intézkedéseit, amelyek aláaknázzák az államot és lezüllesztik a vallást.

— Akkor jó — viszonzta Szabics — ezen csak nem fogunk összeveszni. Itt van egy szivar.

A magánzó ezzel zsebébe nyult és elővette szivartárcáját. Abban a pillanatban azonban amikor barátja kivette a felkínált szivart, megvillant kezében a revolver, amelyet Szabics a tárcával egyidejűleg húzott elő zsebéből.

— Most meghalsz — kiáltott a halálra rémült emberre és elsütötte a fegyvert. A golyó szíven találta Esrefet, aki hang nélkül rogyott le székéről. A gyilkos Szabicsot a csendőrség letartóztatta. A véres büntetett a délszerbiai muzulmánok körében nagy izgalmat keltett.

A párisi rendőrség élet-halálharca az ópiumcsempészekkel

Francia detektívek furfangos módon lepiéztek le ópiumcsempészeket

Páris, augusztus 20. Névtelen levélben megírta valaki a rendőrségnek, hogy a Champs Elysée városrészben ópiumárúsi-tás folyik titokban. Öt-hatlagu csempész-társaság árúsit ópiumot, kokaint és más-féle tiltott kábítószert. Megírta a névtelen feljelentő azt is, hogy a csempészek nagyon óvatosak és nehéz lesz őket tetlenérni. Négy ügyes detektívet bízott meg a rendőrfőnök a csempészek kinyomozásával. A detektívek közül ketten elutaztak Párisból és másnap amerikai szabású ruhában tértek vissza, nagy bőrdöbökkel. Automobilon az egyik előkelő szállóba vitették magukat és ott mint szórakozás végett érkezett amerikai magánzó szálltak meg. Angolul beszélgettek és francia tolmácsot fogadtak vezetőül. Ez a tolmács is detektív volt. Egy hélig csak jártak-keleek Párisban és időnként beletértek a Champs Elysée kávéházaiba és mulatóhelyeire is. Az egyik kávéházban észrevették, hogy két fiatal-ember figyeli őket. Ott volt a kávéházban egy öreg detektívtársuk is, akivel előre megbeszélték, hogy mit kell cselekednie. Az öreg detektív, aki kopott hajóruhát viselt, odasompolygott tolmácsukhoz és miután óvatosan körülnézett, suttogó hangon beszélgetni kezdett vele. A tolmács azután az amerikaiakkal kezdett tárgyalni. A rejtelmes beszélgetésnek az volt a vége, hogy az öreg detektív egy kis csomagot adott át az egyik amerikai-nak, aki néhány francia bankjegyet dobott neki érte. Három nap múlva megismétlődött ez a jelenet. Mikor az amerikai tolmácsukkal együtt eltávoztak a

kávéházból, a rejtők figyelő fiatalemberek, akik megint ott voltak, odaléptek az öreg detektívhez.

— Maga ópiumot adott el azoknak. Ismerjük ezeket a kis csomagokat.

— Az urak talán detektívek? — kérdezte rémülten az öreg és esküdni kezdett, hogy ő nem ópiumcsempész és csak dohányt adott el az amerikaiaknak. A fiatalemberek ekkor azt a tanácsot adták neki, hogy hordja el magát és többé ne mutakozzék abban a kávéházban. Két nap múlva ismét megjelentek ott az amerikaiak. Az egyik fiatalember odalépett a tolmácsukhoz.

— Nem volna szükségük azoknak az idegen uraknak finom cigarettára? Olcsón adnám.

A tolmács olyanféle választ adott neki, melyből megérthették, hogy az idegeneknek ópiumra volna szükségük. A fiatalember azután visszament társához. A detektívek, mikor eltávoztak a kávéházból, észrevették, hogy a két fiatalember messziről követi őket egészen a szállóig. A portás elmondotta később a tolmácsnak, hogy a fiatalemberek megkérdezték tőle, kikik voltak azok az idegenek, akivel együtt szokott járni. Három nap múlva ismét megjelentek az amerikaiak a kávéházban és a két fiatalember most már ópiumot és kokaint ajánlott megvételre tolmácsuknak. Mikor azonban fizetésre került a sor, az amerikaiak a tolmáccsal együtt egyszerre átalakultak detektívekké és megragadták a fiatalembereket, akik azonban keményen kezdték védekezni és revolvert is rántottak elő. Egyszerre öt társuk rohanó segítségükre a kávéház egyik sarkából. A detektívek is gondoskodtak arról, hogy előre odarendelt polgárhúzás rendőrök mentsek meg őket az ópiumcsempészek bosszujától. Heves harc után végre megkötözték a csempészeket és a náluk talált iratok segítségével még tíz csempészt fogdostak össze más nyilvános helyeken.

Mit kell feltalálni?

Az angol feltalálók egyesületének utbaigazításai. Tessék a kényelemre s gondolni

lások egyesülete, az „Institute of Patenteers”, amelynek ezeröttszáz tagja van, és lord Asquith az elnöke, most adta ki ötödik nagy évkönyvét ezzel a gyorsan népszerűvé lett címmel: „What's Wanted?” — *Mire van szükség?* Mi hiányzik? Semmiesetre sem a perpetuum mobile, ami megoldhatatlan probléma; vannak közbeeső dolgok, amikre a társadalomnak szüksége van, s amik a szerencsés feltalálónak — (minden találmány szerencse dolga bizonyos fokig) — ha nem is diadolséget, de komoly anyagi sikert jelentenek. Köz tudomásu, hogy a legjövendőbb találmány eddig nem a rádió és kinematográfia, hanem a biztosító tü volt; az angol egyesület is az apró, jelentéktelennek látszó, de hasznos praktikus találmányokra tereli a tagjai figyelmét és 399 pontban megjelöli azokat a szükségleteket, amelyek az esztendő folyamán felmerültek és megoldásra várnak. A hosszú és színes listából kiválasztunk alább néhány olyan feltalálásra ítélt szükségletet, amelyek nemcsak a hivatalos feltalálókat, hanem a nagyközönséget is érdekli.

Fel kell találni a következőket: Boróiválópengét, amit nem szükséges köszörsülni.

Autóbuszülést, amely csak a menetjegy automatikus uton történő megváltása után foglalható el és jelzi, hol kell leszállni.

Villanyos motorkerékpárt. Jelzőkészüléket, amely figyelmezteti a háziasszonyt, hogy a vasaló mikor elég meleg.

Uccai levelszekrényt, amely a bedobott levél súlyát leméri, hogy milyen összegű bélyegilleték kell rá és a megfelelő pénzdaráb bedobása után önműködőleg felragasztja a bélyeget és a pontos idő fel-tüntetéseivel lepecsételi.

Olyan szert, amely színházban, vagy kávéházban a dohányfüstöt elnyeli, anélkül, hogy a helyiséget szellőztetni kellene.

Szélvédőüveget automobilonkra, amely állandóan tiszta marad, anélkül, hogy a söftör kilitását zavaró törölőszereket kellene rá alkalmazni.

Vésőszertű készüléket, amellyel a főzőedények aljáról az odasült ételt gyorsan le lehet kaparni, anélkül, hogy a zománcot megsértené.

Összehajtható esernyőt, amit jó időben zsebre lehet tenni.

Vacuum cleaner-szerű készüléket, amellyel sétatereken az eldobott papír-hulladékok és egyéb szemetet sóprés nélkül el lehet távolítani.

Kémiai eljárást tűzmentes papiros előállítására.

Olyan kalapácsot, amely a revolverék tölténymagazinjához hasonló szög-tárfállyal van felszerelve. Az egyes szögeknek minden ütésnél automatikusan kell a kalapács alá kerülniök, úgy, hogy az egész készülék felkézze kezelhető legyen.

Ceruzát, amely oly feketén ír, mint a tinta.

Eljárást a hangnak energiává való átváltoztatására.

Önműködő feketé gyermekkoocsokra, amely mind a négy kerék mozgását megakadályozza abban a pillanatban, amint a kéz, amely a kocsit tolja, a tolfogantyut elereszti.

Orvosságos üveget, amely felreértheletlenül jelzi, hogy mérget tartalmaz. Hides fényt.

Töltőtollat, amely háromféle színű tintával ír, de nem nagyobb és nem komplikáltabb, mint a most használatos töltőtollak.

Titkos szikratávíró. Fényforrást, amely a ködön is keresztülvilágít.

Olyan fényérzékeny filmet, amely a sötétben való fotografálást is lehetővé teszi.

Azonnal száradó tintát. Pótlanyagot, ami hurkatöltéshez bel helyett használható.

A listán, mint látható, békés egyetér-

butor
vásárlás bizalom dolga
Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre
(Tg.-Mures) és tekintse meg
Székely és Réti
Erdélyrészi Batoryvár Rt, hatalmas raktárait.
Bösendorfer, Stingl, Wirth, Hoffmann
zongora és pianó
gyárak képviselete.
Hiteleképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Amateurok, fényképeszek!
Fényképeszeti cikkeiket a legolcsóbban
BERNAT
papírruháznaál, Piața Unirii 29. sz. alatt
szerezhetik be.

Hozományáról mi gondoskodunk,
ha férjhez adja leányát, kössön
hozománybiztosítást!!
rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport
DANUBIA
román általános biztosító részvénytársaság Timisoara, I. Bul.
Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

RADIO Marosvásárhelyen
Révész Ernő

Az Uj Kelet az egyetemes eredei de bannag zsidóság napilapja. Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc.

Pilsudszky marsall elindult Romániába. Varsóból jelentik: Pilsudszky marsall a mai napon vonatra ült a varsói pályaudvaron, hogy Romániába utazzék. Pilsudszky marsall idűlles céljából jön Romániába, ahová már a múlt hónapban jelezték megérkezését, de bizonyos összeküvési hírek miatt elhalasztotta utazását. Egyes verzóiok szerint Pilsudszky Romániába való utazása összefüggésben van Le Rond francia tabornok romániai tartózkodásával, akivel állítólag politikai megbeszéléseket fog folytatni.

Bécsben veszi fel a kormány a gabonakölcsönt. Bukarestből jelentik: A fővárosi nyabankok képviselőivel tartott értekezleten, mint megírtuk, Barileanu kormányzó kijelentette, hogy a pénzhiány miatt kúlatástalannak mutakozó gabonakampányt a Banca Nationala fogja hosszabblejáratu hitelekkel finanszírozni. Valami azonban közbejöhett, mert most hivatalos helyről egy speciális gabonakölcsön közzel megkötéséről adtak ki jelentést. A jelentés szerint a Falusi Szövetkezetek Központja megbizta Victor Slavescu administrateur délégué et Constantin Cercel vezérigazgatót, hogy szerezzenek kölcsönt a központnak a természetértékesítés finanszírozásához. A kölcsönt a bécsi Getreide A. G. cégnél akariák felvenni, amelynek megbizottja már napok óta Bukarestben van.

Egy híres olasz operaénekeső halála. Autószerencsétlenség áldozata lett Romániából jelentik: Careli Emma, a híres olasz operaénekeső, péntek este Rómra közelében autókirándulásán szerencsétlenül járt és meghalt. Careli Emma, aki nemrég tért haza németországi utjáról, annak idején mint Caruso partnere Amerikában óriási sikereket aratott. Az utóbbi időben már nem lépett fel, hanem megszerzte a római Constanzi-színházat, amelyet ő vezetett. Az operaénekeső autója az országút egy éles kanyarodójánál összeütközött egy másik kocsiával és az úrokba fordult. Az énekesnő súlyos sérülésekkel szállították kórházba, ahol néhány óra múlva meghalt.

A villamos nyul. Londonból jelentik: Angliában nagy sikere van a villamos nyulnak, melyet agarak üldöznek este a versenypályán, ivlámpák fényénél. A londoni emberbarátok kimélni óhajják a nyulakat, ezért egy villamossal mozgatott szörcsomót dobnak az agarak elé például, melyet tetszés szerinti gyorsasággal lehet mozgatni. De az állatbarátok újra fölemelkiltakozó szavukat. Az utóbbi versenyeken tudniillik az történt, hogy a gyorsvonal sebességgel futkározó agarak hátára egy-egy kis majmot kötöttek, mint holmi zsoké s a szegény kis majmok rémült visítással kapálóztak, míg az agarak a villamos nyulat üldözték. Az állatbarátok fölszólalására a majmokat levették az agarak hátáról.

Fürdőruhacenzorok. A Themse partján. Londonból jelentik: A Themse partján néhány hét óta női cenzorok örködnek, akiknek az a feladatuk, hogy ellenőrizzék a nők fürdőruháit. A folyamrendőrség parancsnoka ugyanis megtiltotta, hogy a Themse partján nők fürdőruhában járjanak és női dektiveket küldött ki a Themse partjára ellenőrzés végett. A napokban három nővér fürdött a Themseben, majd egy villába akartak menni, ahova tért a voltak hivatalosak. A villa a Themse partján áll és a három nővér úgy,

ahogy a vízből kijött, csuromvizesen szalad villa felé, de közben a fürdőruhák cenzornője utjukat állta és felszólitotta őket, hogy azonnal menjenek vissza a folyóba, vagy pedig öltözöködjének fel, mert fürdőruhában nem szabad a parton sétálni. Amikor a nővérek tiltakoztak az ellen, a női dektivek ezzel válaszolt: — Csak akkor engedhetem meg önöknek, hogy így járjanak-keljenek a parton, ha be tudják bizonyítani, hogy nincs más ruhájuk.

Szabadlábrahelyezték a letartóztatott dévai kávést. Déváról jelentik: Augusztus 17-iki számunkban közöltük, hogy Szabó Lajost, a dévai Népkerti-vendéglő albériójét család és sikasztásért feljelentették és letartóztatták. A dévai törvényszék az ügyesség és a vizsgálóbírósg letartóztatási határozatával szemben augusztus 17-én Szabót szabadlábrahelyezte, mivel sem mi alapot nem talált a fogvatartásra. A további eljárás fogja kideríteni, hogy mennyiben felelnek meg a valóságnak a hitelezők által Szabó terhéről állítások. Szabó valóban tartozik, a hitelezőkkel kereste a békés meg egyezést, azonban a hitelezők magatartásán meghiusult. Közölhetjük még azt is, hogy Szabó — állítása szerint — tényleg jelentékeny összeget fizetett rá az üzletre, aminek egy részéről az is volt az oka, hogy a főbérnök által a városnak fizetett 16.000 lej bérrel szemben Szabónak a főbérnök 70.000 lejért adták ki a vendéglőt. Ebből a bérösszezből Szabó a felét ki is fizette. Ezenkívül az üzlet rosszul ment mulatságokat a vendéglőben nem tartottak, miért is önhibáján kívül került e lehetetlen helyzetbe. Az ügyet nyilván tartjuk.

ARTA mű- és régiségkereskedés. Központ: Str. d. Avra 33. (Petőfi-u.) 3. sz.

Másfélmillió kárt okozott a villám. Déváról jelentik: Az Algyógy melletti Tekerőpatak községben az elmúlt héten hatalmas vihar volt. Az egyik villám a Baia Acra Rézvénytársaság villanyhálózatába csapott bele, amely ebből kifolyólag teljesen leégett. A kár meghaladja a másfélmillió lejt. A berendezés biztosítva volt. Ugyancsak akkor egy másik, Pojana nevű községben egy istállóba csapott a villám, amellyel együtt egy ökor, két disznó, szekér, eke és más mezőgazdasági felszerelés lett a tűz áldozata, mintegy 50.000 lej kárt okozva Crisan Miklós károsultnak.

Százhetesztendősi indiai törzsfőnök európai látogatása Londonból jelentik: Mikor Viktória királynő jubileumát ünnepelték Angliában, nagy feltűnést keltett a londoni ünnepeken egy öreg indián vendég, aki az amerikai indiánokat képviselte exotikus öltözetében, madártollakkal készült fejdísszel. Az egyik indián törzs főnöke volt ez: a Nagy Fehér Sas. Most az a hír érkezik róla Newyorkból, hogy ismét meg fogja látogatni Angliát és onnan elmegy Franciaországba és Németországba is. Tökéletesen tud angolul és előadásokat fog tartani az amerikai indiánokról Londonban, majd Párisban és Berlinben is. Hatvan indián nyelvet ismer. Az Oszage-törzs főnöke és már százhetesztendősi, de még mindig erőteljes, nem is látszik többnek hatvan esztendősnél. Hét évvel ezelőtt fojvamosodott az Egyesült-Államok kor mányához, hogy hivatalosan állapítsa meg róla, hány esztendősi. A kormány ekkor tudósokat küldött Clorádóba, hogy hitelesen állapítsák meg a legöregebb indián törzsfőnök életkorát. A tudósok megállapították, hogy Nagy Fehér Sas 1822 január 1-én született a Look Out Montain egyik hegyi tanyáján. Híteles sziklafeliratok igazolják ezt a hagyományon kívül. Most már

százhetesztendősi a hatalmas termetű Nagy Fehér Sas. Előadását érdeklődéssel várják a folkloristák, mert sok ismeretlen adatot fog elmondani a már pusztulóban levő indiánokról. Amerika óslakóiról.

Óra, amely tízezer évig jár megállás nélkül. Egy italtal neuchateai órás, L. Reiter, föltalált egy órát, melyet a fémeknek a hőváltozás és a levegőnyomás folytán előálló kitágulása, vagy összehuzódása mozgat. Ennélfogva az órájárás és a légnomás hatítja az órát már régóta szerkesztettek egy olyan ingát, melynek csaknem örökös mozgását a főnti körülmények teszik lehetővé. Az órás érdeme az, hogy ezt a rendszert az órára nézve is alkalmazta s hibátlanul keresztül vitte. Számítása szerint az órájának tízezer évig kell járnia megállás nélkül s akkor is csak az anvag teljes elhasználódása folytán áll majd meg.

Harc a malária ellen. Párisból jelentik: A malária félelmes terjesztőit, a szunyogokat vétkép sikerült legyőzni a tudománynak. Már évek óta ugy küzdöttek ellenük, hogy lárváikat igyekkeztek megölni morotvákban, a tenger, porhadó vizekben, petróleummal s egyéb vegyszerekkel. Ez a módszer azonban sok esetben eredménytelen maradt. Most Brumt tanár előadást tartott a párisi tudományos akadémián, beszámolva azokról a kísérletekről, melyeket Korzika szigetén végeztek. Ő és társai a pocsolókba és lánokba egy igem kis tengeri halat tettek, ezt sikerült itt is meghonosítani s a csópp hal föltatta az összes szunyoglárvákat. Utána a vízben semmiféle göröcsövel egyvetlenegy szunyoglárvát sem lehetett fölfedezni.

Betörték a mezőbánci adóhivatalba, de csak 1 lej készpénzt találtak. Marosvásárhelyi tudósítónk jelenti: Va sárnapon hétfőre virradó éjszaka ismeretlen tettesek betörték a mezőbánci állami adóhivatal irodájába. A betörők bizonyára kiszimatolták, hogy előző napon az adóhivatal pénztárába félmillió lej folyt be. A betörők az adóhivatal szomszédságában lévő istállóból kivezettek két tehenet, befogták az udvaron álló szekérbe. Az adóhivatal ajtaját feltörték és a benne lévő nagy Wertheim-szekrényt a szekérre rakva, kihajították a mintegy két kilométernyire fekvő szántóföldekre, ahol fejszék nek és feszítővasnak a segítségével a pénzszekrényt a felfeszítették, ahol azonban legnagyobb meglepetésükre a várt félmillió lej helyett csak pénztári könyveket, beíreket, nyugtákat, valamint 4 lej készpénzt és 14.25 bani bélyeget találtak. Ugyanis az adóhivatal vezetője az előző napon befolyt félmillió lejt befizette a marosvásárhelyi adóhivatali pénztárba.

A legszebb legolcsóbb legelegánsabb nyomtatványokat megrendelheti a Cartea Românească nyomdai műintézetnél - Cluj Calea Dorobantilor No 14-16. Kérjen árajánlatot

HEBE a legjobb gyógy- és borviz már 10 évig rendelkezésel is engrosarakban házhoz lesz szállítva. Megrendelbely a főterakat és vezérképviseletnél: Colontale FISCHER Galca Bog. Ferd. 28-a. Városi épület

150 lejes könyvajándék a zsidó tanulóifjúságnak. Az Uj Kelet könyvosztálya a vizsgák alkalmából az alábbi páratlanul olcsó zsidó könyvcsoportokat bocsájta a tanulóifjúság, szülők és tanulók rendelkezésére; I. Gyuri gróf: (Mesék és történetek zsidó gyermekek számára. Kiss József: Yokli (regény). Heine: A bacharachi rabbi. Dániel könyve. Zengő hárfá (zsidó verseskönyv). Kabbalisták és csodatevők. Mivchar Schiré Amenu (héber dalok). A Talmud könyvből. (A hagyomány gyöngyei. Ennek a csoportnak azára az eddigi 310 lej helyett 160 II. Kabbalisták és csodatevők. Zengő hárfá. Gorelik: Cion és a golusz. Sch. Alechem: Leégett nemesek. Graetz Henrik élete és működése. Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben. Panéth: Utazásom a szentföldön. Palesztina utmutató. Mivchar Schire Amenu. Szokolov: Uj zsidó. A 10 könyv 213 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej portódij előzetes beküldése mellett). III. Dániel könyve. Gyuri gróf. Zengő Hárfá. Mivchar Schiré Amenu. A Talmud könyve. Ez a csoport 185 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej előzetes beküldése mellett.)

Az erdélyi cionista ifjuság konferenciája elé

Vasárnap kongresszusra gyűlnek össze Kolozsváron az erdélyi Aviva- és Barisszia-szervezetek delegátusai. Jubiláris kongresszusa ez az erdélyi zsidó ifjuságnak, mert idestova öt éve már annak, hogy Nagyszebenben az Erdélyben nagy lendülettel meginduló zsidó nemzeti mozgalom impulzusa alatt az erdélyi zsidó ifjuság vezetői megvetették a ma már Erdély határait jóval túlhaladó Aviva- és Barisszia-szervezetek alapjait. És ez a jubileum nemcsak a zsidó ifjuságot megmozdulásának jelenti fontos és kiemelkedő etapját, de kétségtelenül eseménye az egész erdélyi zsidó közéletnek, amelyet külső és belső körülmények bizonyos mértékben stagnálásra kényszerítettek az utóbb időben.

Sajnos, ez az általános visszafejlődés az erdélyi zsidó ifjuság sorait sem kímélte meg. A Jisuv krízise bizonyos lelkiismereti válságot idézett elő az Aviva- és Barisszia-szervezetekben is, amelyek összetételükkel s programjukkal célkitűzéseikkel fogva épen arra lettek volna hivatva, hogy alkotó munkájukkal friss lendületet adjanak a Sturm und Drang utvesztőiben tévedő erdélyi cionizmusnak, másrészt pedig elmélyülő nevelő és kulturmunkával ideológiailag alapjait is megvessék az ifjuság cionista hitének, hogy a szervezetek sorából a mult elítélteivel és tévedéseivel végleg leszámolt, meggyőződésben tiszta és öntudatos generáció kerüljön majd ki. Öt esztendő hosszú idő a fiatal erdélyi cionizmus életében. S a tény, hogy az Aviva- és Barisszia-szervezetek vasárnap jubiláris kongresszusra gyűlnek össze, azt bizonyítja, hogy a mozgalom ez erdélyi zsidó ifjuság belső szükségességéből fakadt s hogy a keret, amelyen belül erdélyi zsidó fiúk és lányok dolgoznak, megfelelő és életképes.

Mert bizonyára nem a véletlen műve, hogy a barissziánizmus gondolata az ország határain túl is tért hódított, hogy Genovában épúgy mint Párisban, Antwerpenben épúgy mint Padovában és Brunnben a cionista front legelső harcrai között találhatók a Barissziák. És az sem a véletlen műve, hogy szinte egyidejűleg Budapesten kongresszusra gyűlnek össze a magyarországi Barisszia-csoportok is. Helyes volt tehát az ut, amelyen a mozgalom elindult s ha most pillanatnyi stagnálás következhetett be, ez csak annak bizonyítéka, hogy nem sikerült talán megtalálni a módokat, amelyek között az erdélyi zsidó ifjuság megmozdulását megalapozni s továbbfejleszteni kellett volna. E hiányosságuk kiküszöbölésben látjuk mi a vasárnap összeülő Jom-Hahitachdut legelsőrendű, mondhatni életbevágó feladatát, sőt kötelességét.

A cionizmus elsősorban az ifjuság megmozdulása. Herzl Tivadar midőn hiába kopogott néhány avult koncepciókba merevedett zsidó szervezetnél s miután fájdalommal konstata, hogy a zsidó tömegek még érthetetlenül állnak szemben a cionista gondolattal, az ifjusághoz appellált, „amely előtt a galutban lezárultak a szellemi és materiális fejlődés sorompói, de amelyre a zsidó kultúra birodalmában, a zsidó nemzeti otthonban a szabad érvényesülés napfényes horizontjai nyílnak.“ Az erdélyi cionizmus még alig vetette le gyermekcipőit s az erdélyi zsidó ifjuságnak — az Aviva és Barisszia szervezeteknek — meg kell érteniük azt, hogy még távolról sem érkezett el a pártokba való differenciálódás, helyesebben szólva tagozódás ideje. A Barisszia és Aviva szervezetekre még pionirmunka vár Erdélyben. Az igaz zsidó kultúra magjait kell elvetniök az erdélyi ugaron. Pótolniok kell a zsidó nemzeti élet tradícióinak hiányát s pótolni kell a par excellence zsidó nevelés legfőbb instrumának, az iskolának fájdalmasan érzett hiányát is. A Palesztinával, az igaz zsidó nemzeti élettel való kapcsolatot csak komoly és elmélyedő

zsidó nevelő és kulturmunka teremtheti meg s csak olyan zsidó lehet a cionizmus áldozatkész s odaadó katonája, akinek meggyőződése alapos zsidó kultúrából, a cionista ideológián alapuló zsidó világnézetből fakad.

Ez pedig csak úgy lehetséges, ha az erdélyi zsidó ifjusági szervezetek munkaterejét nem fogják felőrölni meddő és káros pártorientációk. A cionizmus az erdélyi zsidó ifjuságnak nemcsak egy

szalonképesé vált időöltést kell, hogy jelentson, hanem az egyetlen lehetséges életmegtartó formát. Az Aviva és Barisszia szervezetekre vár a feladat, hogy a jövő munkásgenerációját megteremtsék és előkészítsék. Vétkes és soha helyre nem hozható könnyelműség volna, ha a Barissziák és Avivák pillanatig is elvesztenék szemük elől e számukra lehetséges utat. A Barissziánizmus térfog-

lalása eleven bizonyítéka a gondolat átfogó erejének. A Jom-Hahitachdutra vár a feladat, hogy a gondolat s eszmekörbe az erdélyi zsidó ifjuság minden rétegét bevonja s olyan egytemes szervezetté fejlessze a mai kereteket, amelyből nemcsak a jövő generációk avantgardeja, de öntudatos, áldozatkész s ideológikus felkészült cionista tömegei is kikerüljenek.

Három hónapra szállította le a hadbíróóság az in contumaciam 3 évre itélt Ortner Irén büntetését

Csak szökésben és tiltott határátlépésben mondotta ki bűnösnek a hadbíróóság Fónagy János feleségét

(Cluj-Kolozsvár, aug. 20. Az Uj Kelet tud.) A hadbíróóság ma kezdetüket vették a tárgyalások és a nyári hónapokon keresztül üres termek most zajos sürgős-forgással telnek meg. A mai napra tizenegy tárgyalást tűzött ki a hadbíróóság, amelyek közül csak egyet tárgyaltak le érdemlegesen.

A per vádlottja Ortner Irén, az öt esztendőre elítélt Fónagy János felesége. Az alig husz éves asszonyt négy év előtt fogták pörbe, de megszökött, mire in contumaciam három évre itélték.

A személyi adatokat zavar nélkül dikálja be: Ortner Irén, varrónő, szülei Aradon laktak, ő is ott dolgozott. Négy hónappal ezelőtt jött vissza Budapestre, ahová 1925-ben szökött.

A hároméves vádirat

Az ügyész bejelenti, hogy Ortner Irén egyik vádlottja volt az 1925-ös kommunista pernek és miután a tárgyaláson nem volt jelen, távollétében ítélték el. De Ortner Irén számára külön vádiratot nem állítottak össze, úgy hogy az ellene emelt vád megismeréséhez szükség van a régi kommunista per teljes vádiratának felolvasására. A hadbíróóság jegyzője szürke hangon olvassa a hatalmas vádiratot, amelyből a hallgatók elé jönnek a nagy per súlyos évekre elítélt vádlottai. A vádiratban felsorolják az összes évekké ezelőtt ismert kommunista vádlottak bűneit: Kahána Mózes, Fónagy János, Román János stb. szervezke déseit, amelyekért ezek már két éve foglyai a doftanai fegyháznak. A vádiratban csak itt-ott hallatszik Ortner Irén neve. Egyszer megemlítik, hogy férjével együtt Brassóban lép összeköttetésbe a kommunista szervezettel, majd Marosvásárhelyen segédkezet nyújt férjének egy titkos nyomda felállítására. De a legfontosabb vádpont, amivel Ortner Irénre illetik, az, hogy négy esztendővel ezelőtt vezetője volt a brassói ifjúsági munkások szervezetének.

Letartóztatása elől megszökött s azóta körözik az egész ország területén.

— Mit tud felhozni védelmére? — kérdi az elnök, mire Ortner Irén ezt mondja:

— En nem vettem részt azokban a mozgalmakban, amelyekkel vádolnak. En a férjemmel utaztam együtt, aki az Aradon megjelenő Periszkop című szép irodalmi lapnak volt a munkatársa és mint ilyen utazott országszerte. Mikor Brassóba költöztünk, akkor én is dolgoztam, varrtam, de nem csináltam semmit.

— Hát Marosvásárhelyen akkor miért élt álnév alatt?

— Azért, mert én szüleim tudta nélkül lettem Fónagy felesége és tudtam, hogy a szüleim kerestek.

— Es maga semmit sem tudott arról, hogy mit csinált Fónagy?

— En szerettem Fónagyot..

— Es nem ismerte férje elveit?

Dr. Barta védőügyvéd közbeszól:

— A hadbíróóság szives figyelmébe idéztem azt a körülményt, hogy Ortner Irén, amikor Fónagy felesége lett, mind össze ismerhetes volt. Teljesen valószínűtlen tehát, hogy egy gyermekleánnyal Fónagy, aki nagykultúrú ember volt, kommunista problémákról tudjon beszélni.

— A vádirat azt mondja, hogy ön Brassóban egy Román János nevű kommunistával állott összeköttetésben, akinek kommunista könyveket adott. Es az is mondja a vádirat, hogy ön a brassói ifjúsági munkások szervezetének vezetője volt és hogy Marosvásárhelyen férjének segítségét nyújtott egy titkos nyomda felállítására.

— Ez mind nem igaz — felelte Ortner Irén. En nem csináltam semmit.

— Hát akkor miért szökött meg az élet elől?

— 1924-ben — mondja Ortner Irén — a kommunista párt feloszlásakor engem is letartóztattak férjemmel együtt és akkor nagyon megverték, hogy így nyilatkozatot vegyenek ki tőlem. Azért szöktem meg, mert féltem, hogy újra ez fog történni.

A tanvallomások

Behívják a tanukat. Előbb egy brassói sziguranctisztviselő teszi meg vallomását és nem emlékszik pontosan, hogy mi történt négy évvel ezelőtt. Utána a hadbíróósági börtön néhány kommunista foglyát hallgatják ki, végül pedig Fónagy Jánost, aki mindent magára vállal.

— Irén semmitsem tudott, mert énnekem titokban kellett tartanom a párt ügyeit. Ez nekem a párttal szemben kötelességem volt. Ami a feleségem szerepét a mozgalomban illeti, én mindig távollartottam őt, mert tudam, hogy milyen veszélynek teszi ki magát.

A vádbeszéd rövid volt és a vádirat pontjainak felsorolása után kérte az in contumaciam alkalmazott büntetés helybenhagyását.

Barta Ignác dr. emelkedik szólásra, aki szép védőbeszédben igyekezett a per emberi motívumaira rámutatni.

— Lehet-e bűnnek róni fel egy tizenhat éves lánynak azt, hogy szeret? Mert Ortner Irénnek ez volt az egyetlen bűne. Mert ha nem szeretne volna Fónagy

Jánost, akkor a vád képviselője sem mondta volna azt, hogy Ortner Irén tizenhat éves korában egy kommunista szervezet vezetője volt. A királyi ügyész ur csak azért mondta mindezeket, mert tudja, hogy Ortner Irén Fónagy Jánosnak, az öt évre kommunista propaganda miatt elítélt embernek a felesége. Es az egyetlen kompromittáló adat Ortner Irén ellen, Es joggal vetődhet fel az a kérdés, hogy Ortner Irén négy esztendővel ezelőtt szökött meg-e egyetlen oka az, hogy szerette Fónagyot? Erre az egy emberi momentumra kell felhívnom a hadbíróóság figyelmét, amikor Ortner Irénnek felmentését kérem.

A hadbíróóság ítélethozatalra vonul vissza és Ortner Irén férjével együtt a folyosóra megy, hogy bucsút vegyen tőle, mert a szigorú ör csak most engedte meg, hogy férjével, akit három éve nem látott beszélgethessen. Mindenki türelmetlen, Mindenki sajnálja a szép Ortner Irént: hátha súlyos lesz a büntetés.

— Gondolom egy évet kap — mondja a védőügyvéd.

A védőügyvéd nem találta el, mert az ítélethozók megértették: Ortner Irénnek csak egy bűne van, ez a bűn pedig az, hogy szeret. Es a hadbíróóság csak három hónapi fogházra ítélte el a sokat szenvedett fiatalasszonyt, akit szökésben és tiltott határátlépésben mondott ki bűnösnek.

(lay)

LITHYNIA Gyógyvíz
Paptamási ásványvíz
Gyomor-, vese-, hólyag-, epe- és csu-
bantalmak legjobb orvossága. Képvís let.
DACIA viztelítő-üzem, — Cluj, Calea
Regele Ferdinand

Könyvelési és üzleti könyvek
különleges vonalzását készíti a
Cartea Românească
könyvtár — Cluj
pontosan, jól és olcsón

Málnási SICULIA gyógyvíz
az összes hasonló gyógyvizek közt a leghatásosabb.
A köhögést, rekedtséget, torok-, gége-hurut tüneteit enyhíti. A gyomoréést és nyomás
gyökeresen megszünteti. Epebantalmaknál kiváló. — Kapható mindenütt
Központi elárusítás: Oradea, Strada Saguna No 17.

Anya és gyermeke Höfer szappant használ, lugmentes, nem ártalmas

tésben férnek meg a legsúlyosabb fizikai problémák, a hideg fény és a hangnak energiává változtatása — apró kényelmi berendezkedések tökéletesítése mellett. A. M. Low professzor, az ismert tudós, az évkönyv bevezetésében rámutatott arra, hogy az új találmányok általában az élet tempójának és kényelmének fokozására szolgálnak, azonban a mai feltalálók a tempó kedvéért elhanyagolják a kényelmi újításokat és javításokat. A tempó fokozása terén olyan találmá-

nyunk van, mint a repülőgép, azonban repülőgépen utazni — bessék csak a motor fűlsikétő zajára és az aeroplán-utazás egyéb kellemetlenségeire gondolni — önkínzásszámba megy. A feltalálóknak több figyelmet kell szentelni a kényelmi szempontokra. — ajánlja Low az évkönyv olvasóinak.

Herbert Spencer, kétségtelenül egyike az emberiség legelősebbeszü és legalaposabb gondolkodóinak, mondotta, hogy

azok között a tárgyak között, amelyeket naponta használunk, talán egy sincs, amelyet ne lehetne negyedórai gondolkodás után lényegesen tökéletesíteni. Az angol feltalálók egyesületének a listáján sok olyan ötlet van, amely megérdemelné egy negyedórai gondolkodást. Természetes, egyrésztük: évszázadok alatt sem fogják talán feltalálni. De sokhoz nem kell még csak egy negyedóra sem. Csak egy ihletett pillanat...

rosvásárhelyi fogházigazgató vallomása, amelyből kitérnek, hogy Kohn Dávidot egy Moré János nevű cigány gyilkolta meg. Moré ugyanis egy levelet akart kicsempészni a börtönből, amelyet a fogházigazgatója elfogott. Moré leveleiben figyelmeztette feleségét, hogy Mittelmann a börtönben felismerte és amennyiben az ügyvel kapcsolatban valahán fogják, úgy mindent tagadjon. Ez a levél, amelyet Bucur János elkobozott, jelentésével együtt eltűnt a marosvásárhelyi ügyészségen.

Hasonlóképpen Moré bűnössége mellett bizonyít az is, hogy egy ocnemarei feyenc levelet írt Mittelmannnak, amelyben közölte vele, hogy Kohn Dávidot egyik társa Moré Jánossal gyilkolta meg.

Mittelmann hat eszendő után is ártatlanságát hangoztatja

Dr. Giurgiu kérésében azt is hangoztatja, hogy bizonyítékai vannak arra vonatkozólag, hogy a bárdot, amellyel a vád szerint Mittelmann a gyilkosságot elkövette, — három nappal a gyilkosság után — lopták el Mittelmann udvaráról és helyezték a gyilkosság színhelyén lévő tölgyfa könnyű ágára. Mittelmann védője azt is bizonyítani tudja, hogy a bárdot a székelyvajai őrsparancsnok, Haiduc őrmester és Szalai vasutas helyezték el a hollóstatói tölgyfa ágán, hogy ilyen módon hozzáfussanak ahhoz a 20 ezer lejhez, amelyet vérdíjnak tűztek ki annak, aki Kohn Dávid gyilkosainak nyomára vezet.

Végül Mittelmann József ártatlanságát biztosítja az is, hogy sem a vizsgálói során, sem a fegyházban töltött hat eszendő folyamán nem ismerte be az ellen emelt szörnyű vádat, bármennyire is bántalmazták.

Az ország közvéleménye érthető érdeklődéssel várja a Mittelmann ügy fejleményeit, annál is inkább, mert a hosszú évek során összeszedett adatok immár kétségtelenül bizonyítják, a szerencsétlen fiatalember ártatlanságát.

Kernbach professzor a Mittelmann-pör orvosszakértője kijelenti, hogy az „áruló” bárdon a legprecízebb vizsgálat sem tudott vérnyomot felfedezni

Giurgiu dr. néhány napon belül elkészül a perújítási kéréssel

(Cluj-Kolozsvár, aug. 20. Az Uj Kelet tud.) Hirt adott arról az Uj Kelet, hogy dr. Giurgiu János kolozsvári ügyvéd mint védő, perújítási kérést készült benyújtani a Mittelmann bűnperrrel kapcsolatban a marosvásárhelyi törvényszékhez és ebben elsősorban dr. Kernbach törvényszéki orvos szakértő véleményére hivatkozva, Kohn Dávid exhumálását kéri.

Mint ismeretes, a már több ízben megismert perújítási akció, amelyben az ország legkiválóbb jogászai exponáltak magukat, arra szorították, hogy a vizsgálat nem volt szabályosan lefolytatva, amennyiben a meggyilkolt Kohn Dávidot nem boncolták fel s nem vetették alá orvosszakértői vizsgálatnak. Az orvosok, akik a halált konstataáltak, nem állapították meg, hogy a szerencsétlenül járt terménykereskedőt, az ominózus bárdal gyilkolták meg, vagy sem.

Miután a törvényszék már négy perújítási kérést utasított vissza, dr. Giurgiu János most egy ötödikkal próbálja elérni, hogy Mittelmann Józsefet, aki kilenc évi fegyházbüntetéséből hatót már kitöltött, rehabilitálják. A perújítási kérést elsősorban dr. Chernbach orvosi szakvéleményével támasztja alá.

A perújítás küszöbén az Uj Kelet munkatársa is felkereste dr. Chernbach Mihályt, a törvényszék boctani intézetének adjunktusát, akinek nyilatkozata annál meglepőbb, mert ebből kiderült, hogy őt már hivatalosan is felszólították, hogy a Mittelmann-ügy egyes bonnyoltult pontjait megvilágítsa. Ugy látunk azonban, hogy szakértői véleményét az első perújítások során nem vették figyelembe.

A bárd nem volt véres

Dr. Chernbach elmondotta munkatársunknak, hogy a marosvásárhelyi ügyészség annak idején elküldötte a kolozsvári törvényszéki boctani intézetnek mindazokat a bűnjeleket, amelyekre Mittelmann elítélését alapozták. A mikroszkopikus vizsgálat után azonban csupán azt lehetett megállapítani, hogy az ominózus bárdon, — amellyel a vád szerint Mittelmann meggyilkolta volna Kohn Dávidot, — nem lehetett felfedezni emberi vérnek a nyomát. Hasonlóképpen a többi büntetési tárgyak sem voltak vérrel fosztók.

— Mindezek, — mondotta dr. Chernbach, — nem lehetett megállapítani, hogy gyilkosság, öngyilkosság, vagy balszerencse áldozata volt Kohn Dávid. Es ha megölték, mivel tették ezt a gyilkosok, fejszével, fadoronggal vagy

más tárggyal? A vizsgálat ezt nem tudta megállapítani. Az egyetlen pozitívum csak az, hogy a bárd nem volt véres. Pedig, ha azzal gyilkolták volna meg Kohn Dávidot, még ma is rajta volna a vérnyomok, mert a vizsgálat során a bárdot senki nem moshatta meg s a gyilkosságot követő napokban a Hollóstatón nem esett eső. Ahhoz, hogy világosság derüljön a bűnygyre, okvetlen szükséges a hulla exhumálása, mert meg kell állapítani, hogy meggyilkolták-e Kohn Dávidot, s ha igen, milyen tárggyal. Azt meg fogjuk tudni állapítani, ha exhumálni fogják a hullát, hogy az áldozat milyen helyzetben volt, amikor meggyilkolták és hogy egy, vagy több személy vett részt a gyilkosságban.

Dr. Chernbach orvosi szakvéleménye, már magában is elegendő volna ahhoz, hogy a törvényszék helyet adjon dr. Giurgiu János perújítási kérésének és elrendelje Kohn Dávid holttestének exhumálását. Dr. Giurgiu azonban,

hogy kérésének eredményes elintézését eleve is biztosítsa, még hat döntő jelentőségű bizonyítékkal igyekszik Mittelmann József ártatlanságát bebizonyítani.

A hat bizonyíték

Dr. Giurgiu szolgál arra vonatkozólag, hogy a 20000 lej, amely legsúlyosab bizonyítékként szolgálta a Mittelmann elleni vádat, nem képezte a meggyilkolt Kohn Dávid tulajdonát, sőt mi több, bizonyítékai vannak arra vonatkozólag, hogy az összeget egy Oltean Todor nevű paraszt dobta el. Ezzel megoldónak az a vád, hogy Mittelmann a 20000 lej megkapartásáért gyilkolta volna meg Kohn Dávidot. Ettől eltekintve a védő azt is bizonyítani tudja, hogy Mittelmann József a gyilkosság elkövetésekor jó anyagi viszonyok között élt és így a nyomor nem kényszeríthette arra, hogy rablógyilkosságot kövessen el.

Mittelmann ártatlanságát még ennél is jobban igazolja Bucur János volt ma-

Küzdelem a halálbüntetés ellen Angliában

Három feyenc az akasztófa árnyékában kapott kegyelmet

London, augusztus 20. A halálbüntetés eltörlését célzó mozgalom Angliában szenzációs sikert ért el az utóbbi napokban. Az angol belügyminiszter, aki öt év óta, amióta hivatalában van, egyetlen halálraítelt vádlottat sem ajánlott kegyelemre, a napokban az utolsó pillanatban mentett meg három fiatalembert az akasztófától.

Az Uj Kelet annak idején megírta, hogy Lewes skóciai városban július 13-án az esküdtszék halálra ítélte Taylor, Weaver és Donovan munkásokat, akiket azzal vádoltak, hogy május 18-án Smiths dohánykerskedőt Brighton mellett megtámadták és pénzt követeltek. Amikor Smiths vonakodott odaadni pénzét, a vád szerint a három ember késekkel támadt rá és addig szurkálták, amíg a szerencsétlen ember a nagy vérvesztés következtében elájult. Akkor kifosztották és elvették pénzét. Smiths-et később a járőrök megtalálták, kórházba került, de gyógykezelés közben tüdőgyulladást kapott, amibe belehalt. Halála után egy többször büntetett rendőri besugó, aki azelőtt is a londoni rendőrség kezére játszott néhány

bűnözőt, Taylort és két fiatal társát jelölte meg, hogy ők voltak a dohánykerskedőt támadók. Minden bizonyíték ellenük azonban csak az volt, hogy mindhárom már több ízben elkövettek apróbb-nagyobb bűntényeket, amiket azonban bebizonyíthatóan minden esetben nagy nyomorukban követtek el. A tárgyaláson a vádlottak az utolsó pillanatig rendíthetetlenül hangoztatták ártatlanságukat, azonban a védelem hiába igyekezett megmenteni a vádlottakat az élet számára, minden igyekezetük meghiusult a három vádlott halálra ítélték. Később a fellebbezési bíróságok is elvetették a védők beadványait és az elmúlt hétfőn a belügyminiszter újságrók előtt kijelentette, hogy az ítéletet igazságosnak tartja és szabad folyást fog engedni az igazságszolgáltatásnak.

Tenapelőtt már felállították a három akasztófát, amikor Brighton Rawson, konzervatív képviselő, aki eddig is sokat fáradozott az elítéltek ügyében, magához a királyhoz fordult. Arra kérte az uralkodót, hívassa vissza a közben szabadságra utazott belügyminisztert és vizsgálja meg újból az elítéltek ügyét. A ki-

rály a személye körüli miniszter utján Londonba hívatta a belügyminisztert, aki most újból áttanulmányozta az aktákat és maga is úgy találta, hogy az esküdtszék ítélete nem kézzelfogható bizonyítékokra támaszkodott, hanem csak impressziókra, főleg arra, hogy az elítélte álló vádlottak büntetett előéletűek voltak. Reggel hét órakor kellett volna végrehajtani az ítéletet. Este 9 órakor azonban a belügyminiszter utasítást adott az illetékes börtönvezetőknek, akik Angliában nem az igazságügyminiszternek, hanem a belügyminiszternek tartoznak felelősséggel, hogy a kivégzést fúgasszék fel. Az ítéletet ugyanis a király meváltoztatta életfogytiglani fogházra, ami Angliában legfeljebb 8—20 évi fegyházat jelent. Rawson képviselő most a per revízióját akarja elérni, hogy a három fiatalembert teljesen felmentsék.

Hirdessen az Uj Keletben

Blanăria Centrală

Nagy választék mindenféle szőrmékben. Olcsó és pontos kiszolgálás

Mendelbaum József
Cluj, Str. Gh. Baritiu (v. Malom-u.) 3. szám

Gabonazsákok, vízmentes ponyvák

spárga és kötélárúk gyári lerakata

Kárpitós kellékek. Zsák és ponyvakölcsönzés

Boskovics Iózsaf, Cluj, Str. Reg. Maria 15.

Telefon 9-10.

Görög rablók elhurcolták a szalonikii holland konzul feleségét is

Félmillió drachma váltságdíjat követelnek

Athén, augusztus 19. A görög közvéleményt újabb emberrablás tartja izgalomban. A Szalonikiban akkreditált holland konzult, John Niculescut rablók Grevenában lefogták és feleségével együtt a hegyek közé hurcolták. Niculescu autókiránduláson volt Janinában és a macedón fővárosba való visszatéréskor Grevena közelében fogták el a rablók. Előbb csak feleségét vitték a hegyek közé, de amikor a konzul kijelentette, hogy felesége nélkül nem hajlandó utját folytatni, őt is elfogták, később azonban megmondolták a dolgot.

beültették a konzult az autóba és revolverrel szegve a mellétek arra kényserítették, hogy az országúton folytassa útját. Együttal megfenyegették, hogy abban az esetben, ha három napon belül egy meghatározott helyen és időben le nem adja a félmillió drachma váltságdíjat, Niculescu asszonyt megölik.

Szalonikiben annál nagyobb megdöbbenést okozott a legújabb emberrablás, minthogy Niculescu nem foglalkozott politikával. A holland konzul román származású görög állampolgár.

Puccszerűen 28-ikára új rabbiválasztást tűztek ki Szatmáron

Az új választás szerint, csak más jelölt esetén lehet új választást tartani. Bűnvádi feljelentés Freundék ellen a hitközség elnöke miatt

(Satmáre-Szatmár, augusztus 19. Az Új Kelet tud.) Az augusztus kilencediki rabbiválasztás utóhullámai még mindig erősen foglalkoztatják Szatmár népes zsidóságát. Mint emlékeztetés, a hitközség élén álló Freund-csoport minden erőlködése ellenére sem tudta a szükséges kétharmadot megszerezni, mire este 7 órakor a szabálytalanul felbeszakitotta a választásokat azzal, hogy azt másnap, vagy legkésőbb az elmúlt héten folytatni fogják. Az ellenzék, amelyhez nemcsak az aszkánáz zsidóság, hanem a más rabbik híveihez tartozó szefardok — Teitelbaum leghevesebb ellenfelei — is tartoznak, a maga részéről befejezett lélel tekintve, hogy Teitelbaum loel, a Freund-csoport jelöltje nem lehet több tekintetbe, minthogy az első választásnál megbukott.

A választást követő vasárnapon, miután Freundék előbb Nagyváradban jártak és biztatást kaptak Teitelbaum Joeltől a harc folytatására, a Freund-csoport delegációt küldött a központi irodához, hogy direktívákat és tanácsot kérjen a további magatartásra vonatkozólag. Besztercén és általában a közvélemény előtt Freundék azzal igyekeztek érvelni, hogy augusztus 9-én tulajdonképpen ők győztek, hiszen az összesen leadott 768 szavazatból 437 szavazat az ő jelöljükhöz esett és így a relatív többségük megvolt. Csakhogy a besztercei iroda ragaszkodott az alpszabályokhoz, amelyek abszolút többséget irnak elő és inkább új

választásokat javasolt a kissé lehűtött Freundéknak.

Az ellenzék körében nagy felzúdulást keltett az új választások terve, mert új választásokról csak új jelölt esetén lehet szó. Mindamellett még a Teitelbaum jelöltsége mellett is belemerült az ellenzék új választásokba, ha komoly garanciákat kapna arra, hogy nem fognak megismétlődni az első választásnál tapasztalt szabálytalanságok. Ebben a kérdésben egyébként az ellenzék dr. Ferenc Ágoston polgármester vezetésével küldött delegációt fel akarja keresni Bellu Stefan vármegyei prefektust, mert híre jár, hogy az augusztus 28-ra kitűzött új választásokra Freundék különleges karhatalmi intézkedéseket kértek, holott erre tiszta választások esetén semmi szükség nincs.

Párhuzamosan az új választások kitűzése miatt keletkezett háborúsággal, a harc bűnügyi útra is terelődött amennyiben az ellenzék egyik tagja feljelentést tett a hitközség ellen, azon a címen, hogy Freundék a kortescélokra elköltött pénzeket a hitközség kasszájából fedezték volna. Az egyéb választási szabálytalanságokkal kapcsolatban egyébként újabb részleteket közlünk Freundék trükkjeiről. Elég autentikus tanúk szerint a múlt választásokon Freundék, a parlamenti választásoknál szerzett tapasztalatok felhasználásával két urnát készítettek és az egyiket előre úgy preparálták, hogy nagyszámú szavazócédulával kibélelték. Az volt a terv, hogy alkalmas

időben az asztalra helyezett füres urnát kicserélik a preparált urnával, de a nagy izgalomban, amíg a két urna kézről-kézre járt, véletlenül az üres urna

maradt a szavazók részére és Freundék csak a szavazatok összeolvasásánál jöttek rá a rájuk nézve végzetes tévedésre. Izsák Arnold

Venezelosz győzelme biztosítottak látszik a görögországi választásokon

A végső eredmények még ismeretlenek

Athén, augusztus 20. Tegnap vették kezdetüket a görögországi általános választások, amelyeknek kimenetele elé az egész világ feszült figyelemmel tekintett. Ez a választás volt ugyanis hivatva arra, hogy eldöntse, vajon Görögországban megszilárdul-e a köztársasági államforma, vagy pedig újra a monarchista puccsok és tőrekvések végelethetetlen sora fogja megzavarni az ország amugy is labilis nyugalmát.

Az eddig beérkezett jelentések arról számolnak be, hogy a monarchista és rojalista körök tervei aligha fognak megvalósulni, mert az általános választások eddig a legnagyobb rendben folytak le és csak egyedül Kréta szigetén voltak

kiseb incidensek, amelyeknek során néhány ellenzékít megverték. Az eddig ismeretessé vált eredmények szerint Venezelosz és pártja vezet Görögországban főleg pedig Szalonikiben, Pireuszban, Athénben és Tráciában. Kréta szigetén Venezelosz fiát választották meg, aki Pangaloszt, a volt diktátort buktatta ki. A végső eredményeket holnap fogják kihirdetni. Az eddigi eredmények alapján is meg lehet azonban állapítani, hogy Venezelosz impozáns többséget fog magának és pártjának szerezni, ami azt jelenti, hogy a görög köztársaság rezsimje föltétlenül megszilárdul és gátat szab a rojalisták puccstőrekvéseinek.

Három áldozatot követelt a nyomor két nap alatt Kolozsváron

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 19. Az Új Kelet tudósítójától.) A nyomor borzalmas aratást vitt véghez Kolozsváron 48 óra leforgása alatt. Két nap alatt három vetettek véget önszántukból életüknek, mert nem voltak elég erősek ahhoz, hogy végig nézzék családjuk nyomorát.

Ma reggel gyászlobogót tűztek ki a város háza ormára. Slecht Dávidot gyászolta a város tisztviselői. A szegény iktatóhivatalnokot, aki ma hajnalban egy golyóval vetett véget nyomortól megkínzott életének. Öngyilkosságának közvetlen oka az az omisszus belügyminisztériumi rendelet, amelynek alapján a városi tanács augusztus elsején mintegy 20 százalékkal szállította le a városi tisztviselők fizetését. Slecht Dávid júliusban még 6500 lej fizetést kapott, augusztusban már 4500 lejből kellett volna eltartania családját. Az elkeseredés annyira urrá lett felette, hogy nem bírta elviselni az életet inkább elpusztította magát.

A nyomor másik áldozata Pop János vasutas, öt apró gyermeknek az apja. A nyomort ő sem bírta elviselni s ma éjszaka a Renner-bőrgyár közelében a Bukarest felé robbogó vonat kerekei elé vetette magát. Testét borzalmasan szétrombolta a lokomotív kerekei. Több száz méteren magukkal rántották s a szerencsétlen vasutas megcsönkített hullája végül egy árokba zuhant. Szerencsétlen özvegye, amikor megtudta férjének rettenetes sorsát, maga is véget akart vetni életének és csak amikor apró gyermekeit eléb hozták tért magához és mondott le öngyilkossági szándékáról.

A nyomor harmadik áldozata Mikos Sándor, már hat hete munkanélkül esá-

varog a városban. A pohár tegnap délután belett az ő számára is és a Hójerdőben felakasztotta magát. A járőrök tegnap délután akadtak rá a borzalmas eltorzult arcú hullára.

— Megjelent egy új találmány az idő naptár, amely egyetlen lapra nyomtatva 152 évre (80 évre visszamenőleg és 72 évre előre) szól. E naptáron, amely magyarázattal van ellátva, mindenki könnyen eligazodhat és így egész életre el van látva pontos nap tárral. Különösen nélkülözhetetlen rab bikkna, diákoknak, saktereknek és ügyvédeknek. Megrendelhető Farkas Mártonnál Cluj, Str. Marinescu 20. vagy az Új Kelet könyvosztályánál Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ára 20 lej.

Brilliánsai
legjobban
H. Fenyő
óra- és ókszer-üzletében szerzi be
Cluj, Plata Unirii 23.
Dus raktár a legmodernebb óra, ókszer és díszágyakban, valamint ezüst és berndorf alpaccha-ékszertől nagy választék.
Széles kiszolgálásért a cég régi jó hírneve teljes garanciát nyújt.

Ötvenéves asszonyok is nézhetnek ki harmincéveseknek!

Százezer lej a garancia!

Száz asszony közül kilencvenkilencnek a bőre már cs elege táplálva. Mi százezer frank biztosíték mellett garantáljuk, hogy a TOKALON-krémben megvan a szükséges tápláló anyagok, amelyeket különleges módon állítanak elő és amelyek az orvosi tudomány megállapítása szerint a bőr által felszívhatók és táplálékot nyújtanak a sejteknek és szöveteknek. Erre a tápláló anyagra szükség van a bőrnek, hogy megszabaduljon a redőktől és a kor következményeitől, a sápadt arcszíntől és azonkívül az egyengült bőrszövetek felújítását is okozza. Germaine Lambert asszony, aki Marseille-ben lakik, a Longchamb-utca 82. szám alatt, a következőket mondja: „Ahhoz, hogy egy nő tiszta és fiatalos legyen, szükség van úde, rózsaszínű arcbőre. En házasságomat leginkább a Tokalon-krémben renes használatának köszönhetem. És ez a krém segített másrészt ahhoz is, hogy elnyerjem a tízezer frankos jutalmat. Henriette Charlois mont Cham (Saone et Loire) asszony a

következőket mondja: A Tokalon-krémben annyira megfiatalított, hogy ha a tükörbe nézek, úgy látom ismét husz éves vagyok. „Használatok tehát rendszeresen a Tokalon-krémet, amely a legkifinomult tápanyag a bőr részére. Este lefekvés előtt a kissé zsíros Tokalon krémet használjátok, reggel pedig a teljesen zsírtalan krém. A zsírtalan Tokalon krém hozzásegít, hogy a puder kitűnően tapadjon a bőrhöz. Az eredményt garantáljuk, ha nincsenek megelegetve, azonnal visszafizetjük a pénzt.

Jegyzet. A TOKALON-krémet gyógyszer-tárakban, drogeriákban és illatszertüzetekben lehet kapni. A renes nagyságu tégely ára 80 lej. A kettős nagyságu tégely, amelyben két-annyi krém van, mint a renes tégelyben, 120 lej. Megrendelhető a pénz előzetes betöltése mellett a PARFUMERIA ELITEI-nél, Bukarest, Calea Victoriei 39. vagy a kolozsvári képviselő-nél: Somogyi Miksa, Calea Traian 15.

Mélt az „URSUS” SORGYAR Részvénytársaság a Czell-féle kolozsvár-monostori sörgyárat megvette

a régi jó monostori sör már nem Czell sör, hanem

„Ursus”-sör

einevezés alatt kerül forgalomba. Az „Ursus”-sör tehát nem tévesztendő össze a „CZELL”-einevezés alatt forgalomban levő sörrel, amely Brassó mellett Derestyében készül.

Kedd, 1928 augusztus 21.

KOLOZSVÁR

Fiókja

Affiliált vármegyei G... Székelyben és népd... délyzett de

— Prágai... tel, Prágai... ségnek ma... lakásában m... reszkedő Hen... ször megfen... azzal fenye... ha délben m... az apja dél... csengetett, f... nem enged... pénzt. Az a... mulva felkü... a házmester

Zisztas

lány akart a... azonban hir... volverből rá... tévesztett és... cselkedélyen e... segítségért k... ra ült és az... hosszat tart... Az udvaron... segíthettek... len leány k... a rendőrség... pedőt feszít... ugrással me... izgalomtól a... tét, később... azután be a... ömlt revolvi... rendőrnök s... amennyiben... kor beszélt... detten véd... rendőrnök... kényszerzubb... gyógyintézet... miket csak n... natóriumból

*A dr. No... a szab. Lvy... zérképvisel... cluj cég ve

Pártolj

ICE

asztal... let, h

O

vásárolt

Cim: A

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

GLUJ, PIATA UNIRII 7. szám

Fiókjai: Des, Dicsőszentmárton, Gyulahehervár Marosvásárhely és Nagyváradon. — **Saját tőkéi 85 millió lej.**
Affiliált intézetei: Tordaanyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsóhehervármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztóron, Szászrégenvidéki Takarékpénztár r.-t. Szászrégenben és népbank r.-t. B.-unyadon. — Mindenbankügyletet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. Arurak arai a vasut mellett.

**Prágai rendőrök harca egy örül-
 tel.** Prágából jelentik: A prágai rendőr-
 segnek ma egy örült fiatalembert kellett
 lakásában megostromolnia. Horeisi fike-
 reskedő Henrik nevű fia apját már több-
 ször megfenyegette. A fiu ma neggel is
 azzal fenyegette meg apját, hogy lelövi.
 ha dölben nem ad neki pénzt. Amikor
 az apja dölben hazatért és a lakásba be-
 csengetett, fia kijelentette, hogy addig
 nem engedi be a lakásba, amíg nem hoz
 pénzt. Az apa erre elfávozott és egy óra
 múlva felküdte a házmeztérné. Amikor
 a házmeztérné becsengetett, a cseléd-

Eljegyzés. Izsák Rózsika Maros-
 ujjvár és Dávid Izidor Székelykeresz-
 tur jegyesek. (Minden külön értesítés
 helyett.)

Páneurópa. Coudenhove-Calergi-
 nek Páneurópa eszméjét propagáló ki-
 váló folyóirata, a Páneurópa legújabb
 száma rendkívül figyelemreméltó, bő-
 séges tartalommal jelent meg. Vezető-
 helyen közli a folyóirat Coudenhove-
 Calergi nyílt levelét Müller-Franken-
 hez, Németország szociálista kancellár-
 jához, valamint I. Wohleb és Hans
 Zehrer cikkeit. A Páneurópa eszméje
 iránt érdeklődők számára ez a folyó-
 irat szinte nélkülözhetetlen tanulmá-
 sokat tartalmaz.

Ízsztaság, rend, takarékos-
 ság jellemzi a dr. Noseda
 szappantartó használatát.

A timişarai Zsidó Inter- natusban gondos nevelés.

lány akart ajtót nyitni. A fakerekedő fia
 azonban hirtelen kinyitotta az ajtót és re-
 volverből rálőtt a leányra. A golyó célt
 tévesztett és az ajtófélfába furódott. A
 cselédlány erre a konyhába menekült és
 segítségért kiáltott. A leány az ablak-
 ra ült és az örült fiatalember egy óra
 hosszat tartotta ott sakkban revolverrel.
 Az udvaron összegyűltek a lakók, de nem
 segíthettek, nézniük kellett a szerencsét-
 len leány kínját. Végre megérkezett
 a rendőrség és a tüzoltóság. A tüzoltók le-
 pedőt feszítettek ki, úgy, hogy a leány
 ugrással menekült az örült elől, a nagy
 izgalomtól azonban elvesztette eszméle-
 tét, később magához tért. A rendőrség
 azután be akart hatolni a lakásba, de az
 örült revolverrel állt őrt. Végre is egy
 rendőrnök sikerült belepedőbe csúsznia,
 amennyiben telefonon felhívta és ami-
 kor beszélt, hátulról lefogták. Elkesere-
 deiten védekezett, úgy, hogy kilenc
 rendőrnök kellett megfektetnie. Végre
 kényszerzubbonyt adtak rá és az elme-
 gyógyintézetbe szállították. Horeisi Hen-
 riket csak nemrég bocsátották el egy sza-
 málóruhákból gyógyultán.

*A dr. Noseda szab. szappantartó és
 a szab. Lyukas szappan romániai ve-
 zérképviselét «Varia» Flohr és Nagy
 clui cég vette át.

Bányalégrobbanás két halottal.

Berlinből jelentik: A boumi-lothar-
 giai tárnában bányalégrobbanás tör-
 tént, amelynek két halottja van. A rob-
 banás sokkal veszélyesebb lett volna,
 ha a magyszerűen működő biztosítási
 szepek nem akadályozták meg a rob-
 banás tovaterjedését. A szerencsétlen
 ségnek az első percekben nem is volt
 halottja, csupán öt súlyos sebesültje,
 ketten a sebesültek közül azonban bele-
 haltak sérüléseikbe.

Kereskedők figyelmébe!

Tisztelettel értesítjük megrendelőin-
 ket, hogy iparművészeti műtermünket
 átalakítva és megnagyobbítva **Rima-
 nóczy-u. 4. szám I. emelet alá** helyez-
 tük át. Mindennemű iparművészeti se-
 lyemfestések, U. m. selyemsálak, se-
 lyemkendők és méteres anvagok, vala-
 mint művirágok a legszebb kivitelben
 készülnek.

»Helicon« Iparművészeti műterem.
 Oradea, Str. Rimanóczy 4. sz. I. e

SPORT

Vasárnapi sportesemények

KAC—Haggibbor 3:2 (2:1). Nívós és
 izgalmas mérkőzés, amelyet a Wesel,
 Virág, Ordentlich, Rafael és a játékege-
 délyezett Rosenfeld Feri helyén tartalé-
 kokkal szereplő Haggibbor ellen megér-
 demelten szép játék után nyerte meg a
 KAC. Változatos mezőnyjáték után a
 Haggibbor Babuka révén éri el a vezető-
 gölt, amelyet a 20. percben Szaniszló la-
 pos beadásából Szatmári védhetetlenül
 egalizál. A 30-ik percben ismét a kitűnő
 Szaniszló révén támad a KAC és Ra-
 duch III. rugásából vezetőgölt ér el. A
 második félidőben újra Szatmári szerzi
 meg a harmadik gölt ugyancsak Szani-
 szzló szép beadásából. A Haggibbor
 második gölját 11-esből Tulpi éri el. A
 fontos és nehéz mérkőzés vezetését hibát-
 lanul és mindkét fél teljes megelégedé-
 sére látta el Fővényi.

KMSC—Romania 2:0 (1:0). A tartalé-
 kos Romania váratlan vereséget szen-
 vedett nálánál gyengébb ellenfelénél.
 Gólya-áruház—Szabó Jenő-cég 3:0
 (1:0).

Rosenfeld Piri (Haggibbor) három első díjat hozott haza Marosvásárhelyről

Az MSE jól sikerült uszóversenyén a
 Haggibbor kitűnő hölgyversenyzője, Ro-
 senfeld Pirocska három első díjat hozott
 haza csapatának és szép teljesítményé-
 vel igazolja a hozzáfűzött reményeket. A
 verseny egyébként kitűnő rendezés és
 szép eredmények mellett zajlott le. Rész-
 letes eredmények a következők:

100 m. ifj. női gyors. 1. Rosenfeld Piri
 Haggibbor 1.48 mp. 2. Firtler Szászré-
 gen. 3. Sváb Olga Szászrégen.

400 m. ifj. gyors. 1. Barna Nagyvárad
 7 p. 7.9 mp. 2. Bilkei Universitatea. 3.
 Deutsch U.

3x100 sprint staféta. 1. Universitatea
 A) 4 p. 10 mp., országos rekord! (Török,
 Bilkei, Deutsch, Giurgiu). 2. Nagyvárad
 SE. 3. Univ. B).

50 m. leánygyermek mell. 1. Mócsi
 Janka Nagyenyedi TK. 2. Rozsnyai Bella
 MSE. 3. Seemann MSE.

50 m. leánygyermek sprint. 1. Mócsi
 Janka. 2. Rozsnyai. 3. Seemann.

50 m. fiúgyermek sprint. 1. Barna
 Nagyvárad SE. 2. Besztercei Marosvá-
 sárhelyi SE. 3. Márk MSE.

50 m. fiu mell. 1. Barna 2. Gnédig
 MSE. 3. Fényes NSE.

100 m. ifjusági sprint. 1. Bilkei U 1 p.
 18 mp., országos ifj. rekord. 2. Ghilezan
 U. 3. Mokok NSE.

200 m. szenior mell. 1. Giurgiu U 3 p.
 26 mp., országos rekord! 2. Sziggyártó
 MSE. 3. Vitályos MSE.

50 m. sprint szenior. 1. Giurgiu 32.1
 mp. 2. Schulmeister MSE. 3. Ciupe MSE.
 A versenyszámnál éles konfliktus támadt
 a zsűri néhány tagja és Seliceanu elnök
 között, melynek következtében az MSE
 levonult és három számnál nem jelent
 meg a pályán

200 m. női mell ifj. bajnoki. 1. Rosen-
 feld Piri Haggibbor 4 p. 5 mp. 2. Mócsi
 Janka MTK. 3. Krovatto Elvire NSE.

100 m. ifj. hát, bajnoki. 1. Schorberg
 NSE 1 p. 35.2 mp. 2. Ghilezan U. 3.
 Szűcs Béla NTK.

3x100 vegyes sprint staféta ifj. baj-
 noki. 1. MSE 4 p. 37 mp. 2. U. 3. NTK.

100 m. szenior sprint. 1. Giurgiu U 1
 p. 18.9 mp. 2. Ziegler NSE. 3. Schulmeis-
 ter MSE.

200 m. mell ifj. bajnoki. 1. Sziggyártó
 MSE 3 p. 25 mp., országos rekord. 2.
 Singer KAC 3 p. 25.2 mp. Két tizedmá-
 sodperccel nyerve. Singer ideje is a régi
 rekordon belül van. 3. Pusztai KAC. A
 bajnokság legszebb versenye.

50 m. sprint hölgyverseny. 1. Rosen-
 feld Piri H 46 mp. 2. Schwalb Olga
 Szászrégen. 3. Krovatto NSE.

400 m. szenior sprint. 1. Barna NSE
 6 p. 57 mp. 2. Ziegler NSE. 3. Kozma
 Mures

100 m. hát szenior. 1. Balló KAC 1.35
 mp. 2. Asztalos KAC. 3. Szűcs NTK.

Mügrás ifj. bajnoki. 1. Török U 79.5
 pont. 2. Mőck MSE. 3. Zsákó MSE.

3x50 m. vegyes staféta. 1. U 1 p. 42
 mp. 2. MSE. 3. U B).

Mügrás szenior. 1. Török 52.5 p. 2.
 Tomai MTK. 3. Mőck.

3x50 m. vegyes staféta. 1. NSE 2 p.
 64 mp. 2. U. 3. MSE.

Kolozsvár—Nagyvárad vízipólmér-
 kőzés 6:3 (3:2).

Vidéki eredmények

Temesvár. Banatul TAC 4:3 (1:0).
 Nívós, szép mérkőzés. Góllövők: Kiss,
 Surlasiu, Dobay, Ciolar, Weisz. Og-
 nyanov és Csányi. Bíró Petcu.

Kinizsi—TMTE 3:1 (1:0). Bíró Kel-
 ler. A Kinizsi tartalékos csapattal is biz-
 tosan győz.

Arad. Gloria CFR—Tricolor Buka-
 rest 3:2 (2:1).

Lupény. Jiul—Coitea 4:2 (1:0) Szom-
 bat

Jiul—Coitea 3:3 (2:1) Vasárnap.
 Szatmár. Nagyvárad—Szatmár válo-
 gatott 3:1.

Külföldi eredmények

Szombathely. Sabaria—Ausztia Bécs
 6:1 (1:1).

Szeged. Bástya—Bratislava Pozsony
 3:1 (2:1).

Belgrád. Ferencváros—Beogradszki
 SC 7:0.

Bécs. Rapid—Hungaria 6:4 (2:1).
 Arne Borg új világrekordja 1000
 méteren

Arne Borg az 1000 méteres gyors-
 uszásban új világrekordot állított fel.
 Általa felállított régi világrekord 13
 perc 4.2 mp. Mostani új: 13 p. 2 mp.,
 második lett Crabbe 13 p. 36.2, harmad-
 dik Párok 15 p. 22.4 mp. Arne Borgot
 hatalmas óvációban részesítették, vi-
 rágcsokrokat nyújtottak át neki. Rész-
 ideje 400 méteren 5 perc. jobb mint ami
 vel az amszterdami olimpiászon most a
 400-as világbajnokságot nyerték.

A budapesti uszóverseny nagy megle-
 petése, hogy a 100 méteres gyorsuszá-
 sban a svéd Arne Borg győzött 1 perc
 06 mp., második az amerikai Kojac
 lett 1 p. 08 mp.-vel és Bárány, akitől
 mindenki újabb európai rekordot várt,
 1 perc 1.2 mp.-vel a harmadik lett.
 Ideje gyenge, ugylátszik, a megerőlte-
 tett teljesítmények kifárasztották.

A 300 méteres gyorsuszást ugyanc-
 csak Arne Borg nyerte 3perc 54 mp.,
 négy méterrel Crabbe előtt. A 400 mé-
 ter női gyorsuszást az NSC stafétája
 előtt rémek uszással az amerikai vilá-
 bajnoknő, Marta Nörelus nyerte 5 perc
 44 mp.-el.

SAFRUT

zsido könyvkereskedés-
 ben, Cluj, P. M. Vit. 39.

csinos kivitelű, olcsó
Machzorim.

Börkötés, elegáns
Imakönyvek.

Legújabb című és
 gyönyörű Talesim.
 תפילין ממות ציבת
 és az összes rituális cikkek

TURFAS

* Román, angol, francia, német, ma-
 gyar, olasz, szláv fordítások. — Le-
 velek, kérvények, periratok, tudomá-
 si cikkek stb. Másolások sokszorosí-
 tások. Dr. Mandel fordítóiroda Cluj-
 Str. Ratiu (v. Kötő-u.) 3. szám. Tele-
 nyos, műszaki, közgazdasági, irodaf-
 fon 831.

Partoljuk a hitű zsidó ipart!

Butor

-ta minden vásárló,
 mint a népszerűen elhí-
 -sul minden fiatal pár
 mint az állásnévelő admi nistra-
 -kik minden kereskedő,
 mint az elremlott aeroplán mo-

aki butorszükségletét nem az iclodi iparos Jeschiva

asztalos műhelyében szerzi be. Mert amel-
 let, hogy szép, masszív, izléses, divatos és

olcsó butort

vásárolt, egy a maga nemében páratlan zsidó intézményt támogat
 minden áldozat nélkül.

Cim: Atellerul de Tâmplarie „Thora im derech eret”
 Iclod, jud. Someş

és Freun-
 zcolvasásá-
 végzetes
 sák Arnold

tszik

k során né-
 z eddig is-
 zerint Veni-
 gországnan
 Pireusban,
 réta szigetén
 meg, aki
 buktatta ki-
 fogják ki-
 yek alapján
 tani, hogy
 tet fog ma-
 ami azt je-
 rsaság re-
 dul és gátal
 éseinek.

tegnap dél-
 és a Hója-
 A járókelők
 a borzalmas

nyávu zsidó
 ra nyomtat-
 szamenőleg
 naptáron,
 ellátva, min-
 és így
 pontos nap-
 tetellen rab-
 neknek és
 nető Farkas
 nescu 2fl.
 osztályánál
 Ara 20 lej.

mail

yó
 szerzi be
 il 23.
 óra, ek-
 atamiat
 pacaa-
 választék.
 t a cég
 tes ga-

Sör
 nem
 ör

sus”
 ELL”
 örrel,
 észül.

Közgazdaság

Hatályon kívül helyezik a kommercializálási törvényt

A külföldi szakértők javaslatára visszaállítják a régi koncessziós-rendszert. Kiszérik a Banca Națională öt központi igazgatóját

București/Bukarest, aug. 20. Az Uj Kelet tud.) Az országba hívott két külföldi bányai és vasipari szakértő látogatásával kapcsolatban keletkezett kavargás még mindig nem ült le. A bukaresti sáto egyre több érdekes részlet közl a külföldi szakemberek látogatásának eredményeiről. Mint megírta, úgy az állami bányüzemekre, mint a vasipari vállalatokra vonatkozólag a két szakértő szükségesnek tart bizonyos koncentrációt a vállalatok rentabilitása érdekében. Ezzel kapcsolatban a fővárosi lapok arról számolnak be, hogy azok a külföldi tőkeérdekeltségek, amelyek hajlandók lennének Románia természeti kincseinek kiaknázásában és értékesítésében részt vállalni, a legelősebben foglaltak állást a liberális kormány kommercializálási rendszere ellen, a mely politikát vitt be az állami vállalatokba és ez az üzleti prosperitás rovására ment. Ezt közölték is az illetékes tényezőkkel és már célzásokat tettek a kommercializálási törvény eltörlésére, illetve annak a régi és bevált koncessziós rendszer visszaállítására.

Hir szerint Brătianu Vintila hajlik a külföldi szakértők tanácsára és a két szakember azt a megbízatást kapta, hogy becsülje fel az állam fémipari és bányavállalatait, hogy azok alapján készítsék a jövőbeni koncessziókra vonatkozó feltételeket. Ezzel kapcsolatban még egy igen fontos gazdasági pozíciót lesz kénytelen feladni a liberális kormány. Mint a „Cuvantul” írja, a stabilizációra vonatkozólag megkötött egyezmények egyik feltétele olyan természetű, amely igen közelről érinti a Banca Națională adminisztratív összetételét. Eszerint arról van szó, hogy lényeges személyi változások lesznek a jegybank vezetésében amelyek Charles Rist francia pénzügyi szakértő javasolt a kormánynak. Eddig a következő neveket emlegetik a koncessziós igazgatók közül: C. I. Baicoianu, Stroescu és Gheorghiu-Galantzi. Aza, hogy a másik két vezetőigazgató ki lesz, valamint hogy kiket neveznek ki a helyükbe, még nem lehet tudni. Lehetséges, hogy nem mind az öt igazgató helyét töltik be,

A marosvásárhelyi Aragonit Művek Rt. megkapta az iparpártolási kedvezményt. A Monitorul Oficial augusztus 18-iki számában megjelent minisztertanácsi határozat szerint a következő erdélyi vállalatok kapták meg az iparpártolási kedvezményeket: Aragonit Művek Rt., Marosvásárhely és az Inceze Lipót tulajdonát képező „Electra” nagyváradi csipke, szallag és cipőfűzőgyár.

Csehszlovákia betiltja a takarmány cikkek exportját Prágából jelentik: Mint ismeretes, egész Csehszlovákiában a takarmányfelételekben katasztrófálisan kis termés mutatkozik ezidén. Ennek következtében a gazdák nagy részéről egyre növekvőbb állatállományt vehető észre s ezt megakadályozandó, a kormány energikus lépéseket tesz, hogy a belföld megfelelő olcsó takarmánnyal legyen ellátva. Az errevonatkozó tervezetet a mezőgazdasági minisztériumban fogják kidolgozni és 23-án a minisztertanács elé fogják helyezni. Az akciót a takarmánycikkek kivételének kategórikus megtiltásával fogják megkezdeni. Néhány szortúra kivételt vámot fognak bevezetni. Az exportállomány elsősorban a meláskivételre fog vonatkozni. Továbbá dönteni fognak a takarmánydísz kivétel kérdésében. A takarmánytengerire vonatkozó behozatali vámot,

amelyet főleg Romániából, Jugoszláviából és Délamerikából importált árura vetették ki és amely 100 kilogrammonként 6 koronát tett ki, valószínűleg mérsékelni fogják, vagy esetleg teljesen meg fogják szüntetni.

Milliók fizetésképtelenség a bukaresti vaspiacon. A regáti textilpiacon végigseperő fizetésképtelenségi hullám után most a bukaresti vaspiacon egyike legtekintélyesebb cége jelentett inszolvenciát. A Iamou Beres taulajdonát képező „Plugul” cég összes aktívái 12 millió 395446 lej tesznek ki, míg a passzívák összege 10 millió 203788 lej teszi ki. A hitelezők legnagyobb része külföldi, de érdekelve van ennél a hatalmas inszolvenciónál egy aradi cég 11151 lejjel, egy másik aradi cég 12 ezer lejjel, egy harmadik aradi cég 75808 lejjel, egy nagy-szebeni cég 69800 lejjel, egy brassói cég 26369 lejjel, egy másik brassói cég 51907 lejjel, egy harmadik ugyancsak brassói cég pedig 32348 lejjel. A fizetésképtelen cég hathónapi moratóriumot kért.

Az olasz textilipar ellenzi az európai exportkattell. Az angol ipari körök tanácsára cseh és osztrák textilgyárak képviselői tárgyalásokat kezdek a produkció korlátozására vonatkozólag, miután a jelenlegi helyzet az exportot igen meg-

Huszezer lejes életbiztosítást ad az Uj Kelet minden előfizetőjének

Az Uj Kelet ingyenes biztosítási akciója szokatlanul nagy visszhangot keltett előfizetőinek és olvasóinak körében. Minthogy kiadói hivatalunkhoz naponta érkeznek kérdések ingyenes biztosítási akciónk részleteire vonatkozólag, itt újból közöljük az akció feltételeit. Kívánságára minden előfizetőnk, valamint azokat, akik ujjal lépnek be előfizetőink sorába, a Fonciera Általános Biztosító Rt.-nál, Románia egyik legjobb bonitású biztosító intézeténél a sorsolási népbiztosítási osztályánál 20ezer lej erejéig biztosítjuk és pedig úgy, hogy 220 illetve 310 lej ajándékban részesül.

Ha már előfizetője az Uj Keletnek és beküldi az egynegyedévi előfizetést előre úgy az Uj Kelet fizeti ki a biztosítási kötvényilletéket, valamint az első és hatodik hónapban esedékes részleteket. Annak a régi előfizetőnknek, aki egyszerre egy félévi előfizetési díjat küld be, kifizetjük kötvényilletékét, valamint első, hatodik és kilencedik hónapban esedékes díját, vagyis a kötvényilletékek kívül három hónapon keresztül az Uj Kelet vállalja a biztosítási díjtelek befizetését.

Aki még nem előfizetője az Uj Keletnek, annak nem szabad elmulasztani a most kínálkozó alkalmat és már azonnal be kell lépjen előfizetőink sorába, mert ezzel nemcsak a legjobb erdélyi lapot szerzi meg magának, de kötelességét teljesíti családjával szemben és szerencsés esetben már néhány havi díjfizetés után is, ha a kötvényt kisorsolják, megkapja a teljes biztosított összeget.

Annak könnyebben megkötheti mindenki ezt a biztosítást, mert új előfizetőinknek is megadjuk ezt a páratlan kedvezményt. Ha az új előfizető az egy negyedévi előfizetési díjat beküldi, úgy

neki is kifizetjük kötvényilletékét, valamint az első és a hatodik hónapra esedékes díj összegét. Tehát háromszázhusz lej előfizetési díjból kétszázhusz lej a Fonciera Biztosító Társaságnak fizetünk be előfizetőnk javára és így mindössze száz lejbe kerül az Uj Kelet negyedévi előfizetése.

Az új előfizető a onban egy félévi előfizetést küld be, annak még nagyobb kedvezményt adunk, mert a kötvényilletékek kívül kifizetjük helyette az első, hatodik és kilencedik hónapokra eső díjrészleteket, vagyis összesen háromszázöt lejt és így az Uj Keletet az első negyedévben mindössze tíz lejért kapja. Senkinek sem szabad tehát elmulasztania ezt az alkalmat.

Még ma vájja ki alábbi szelvényünket, küldje be negyedévi vagy félévi előfizetési díját és nemcsak a lapot kapja meg napról napra, de teljesen ingyen, rögtön kézhez veszi kötvényét is, melyben a kötvényilleték és az első hónap díjanyugtáza van.

Ha a negyed, illetve félévi előfizetési díjat küldte be, a harmadik és hatodik hónapokban, illetve a kilencedikben nem kell pénzt küldjön a biztosító társaságnak, mert ezekben a hónapokban az Uj Kelet fizeti be öi helyett a díjat és automatikusan, minden fizetés nélkül kapja meg a szaldóirozott nyugtát róla.

Fizessen elő tehát még ma s a mellékelt szelvényvel jelentse be igényét az ajándékra.

Itt közöljük a szelvényt, melyet azoknak, akik a biztosítási kedvezményt igénybe akarják venni, be kell küldeniük és annak alapján a Foncierával felvettük az ajánlatot, melynek fent körülírt kötelezettségei beenünket terhelnek.

Fonciera Általános Biztosító

sorsolási népbiztosítási szabályzata szerint, az Uj Kelet felhívása alapján biztosítani kívánom magamat huszezer lejre

Kelt . . . . . 1928 . . . . .

Név . . . . .

Foglalkozás . . . . .

Lakhely . . . . .

Pontos cím . . . . .

Olvasható írást kérünk és pontos címet.

nehezíti. A tárgyalások célja egy exportkattell létesítése, amely egységes árak és feltételek mellett látna el a külföldi piacokat. A kattell megvalósítása azonban mindaddig illuzórikus, míg ahhoz az olasz szövögyárak nem csatlakoznak. Az olasz pamut-ipar lényegesen olcsóbban exportál, miután ugy a munkabérek, mint a szociális terhek Olaszországban igen alacsonyak. Az olasz textilipar konkurrenciája a német, magyar és a balkáni piacokon jelenleg is sok gondot okoz a cseh és az osztrák iparnak. Rö-

vid idővel ezelőtt konferenciára jöttek össze Triestben az osztrák, cseh és az olasz textilgyárak képviselői, azonban a középeurópai kattell az olaszok ellenkezést folytat meggyúsult. Ezzel azután a középeurópai kattell egyelőre aktualitását veszítette és jelenleg az osztrák és a cseh textilgyárak csak egységes fizetési feltételek bevezetéséről tárgyalnak.

TÖZSDE

DEVIZÁK	Kolozsvár	Valutapiac 1928 augusztus 20 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárás						
Zürich	3175—3178	—	—	49250	3175	—	13560	64985	192520
Newyork	16340—16475	51'30	51925	255'3	16470	—	70875	3375	—
London	80—800.0	2521	252075	12420	80050	—	3441	16386	4855075
Paris	645—6.6	203050	2030	—	46	—	2771	13193	39075
Milano	863—865	271650	271650	13380	863	—	3708	1765750	52325
Prága	88—483	153650	1539	76	4.9	—	210037	—	29625
Budapest	2875—2876	90 850	905650	—	2876	—	12347	58825	—
Belgrád	—	91280	91280	—	290	—	124525	5929	176
Bukarest	—	316	316	1560	—	—	43187	205750	61
Varó	—	5826	5.26	—	18.5	—	7947	37837	—
Bécs	2325—2328	732850	732.50	—	2328	—	—	47612	—
Berlin	3940—3941	—	1238750	—	3931	—	46896	804	—

Száz lejes árfolyama: Zürich (uro) 31750, Paris 1565, Budapest —, Bécs 43412, Prága 20675

A CLUJ

TACAMUL

ezüstáru gyárban

minden darab evőeszköz és dísz tárgy ezen gyárjellel van ellátva.

800-as finomság!

Gyártmányaink minden jobb eszköz-üzletben megrendelhetők. — Viszonteladókna:

„TACAMUL”
Ezüstáru gyár, Cluj,
Strada N. Iorga 11/A

Telefon 4—82. Sürgőnycim: „Tacamul”

Hirdessen az Uj Keletben

Színház

A Magyar
Kedd: Május
ság, első
zójének,
latosabb
Szepda: Máj
donság.
Csütörtök: M
ujdonság
Péntek: Bán
50, 40, 30
Lili és S
sével. Sz
Saombal: Ta
let sorso
Uj vigiá
enekek.
nyermén
Földszin
Második
az egész
gyen jeg
don vála
jegy nin
mind sa
Ssz. 411.
Vasárnap 6-
Mozihely
Vasárnap 9
(Operett
413.)
Hétfő: Osztr
Csak fe
50, 40,
Ssz. 414.
A s
Meg kellett
té

Ma jár le
tkári iroda
het.
Az utolsó
títag, telefon
sokan keres
hogv nem lé
hetvén a hely
pal hosszab
színház term
gesen megny
péntek estig
het még bére
következő h
nek a bérlet
terminus s
kári iroda ne
Igy tehát,
tosítani akar
évadra, sies

Ma este v
miérje. A leg
sabb operett
ka. Csupa sz
fa. A zenéje
olyan hatás
mindenki du
lesz a Május
zójé a Nótás
kas Imre. E
iere van kiti
Bánk Bán
magyar drá
külmutatla
repel péntek
rádés szeren
hozni Bánk
Poór Lili, T
ván, Bánkot
Petróczi Ali
rachot Réth
Bánk bán sz
végződő év
ban félhely
olcsóbb hely
10 lej) fogja
hozzáférhet
szikus drám
zetét.

különl
képker
műhely. Ová
den, méretben
és kivitelben

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Kedd: Májusi muzsika. (Operette-ujdon-ság, először. A Nótás kapitány szer-zőjének, Farkas Imrénének leghangu-latosabb műve. Ssz. 407.)

Szerda: Májusi muzsika. (Operette-uj-donság, 2-odszor. Ssz. 408.)

Csütörtök: Májusi muzsika. (Operette-uj-donság, 3-adszor. Ssz. 409.)

Péntek: Bánk bán. (Mozihelyárrakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes jegyek. Poór Lili és Szentgyörgyi István főllépé-sével. Ssz. 410.)

Sombathatár: Tarka vidám kabaré-est bér-let sorsolással. (Kezdetre 9 órakor. Új vígjátékok, tréfák, magánszámok énekek, táncok. Sorsolás igen sok nyermény tárggyal. Első nyermény Földszinti bérlet az egész évadra. Második nyermény: Erköly-bérlet az egész évadra. Ezenkívül: 50 in-gyen jegy az évad folyamán szabá-don választandó előadásokra. Sors-jegy nincs. A belépő jegy egyszer-smind sorsjegy. Rendes helyárrak. Ssz. 411.)

Vasárnap 6-kor: Fifi. (Operette-repriz. Mozihelyárrakkal. Ssz. 412.)

Vasárnap 9 órakor: Májusi muzsika. (Operette-ujdon-ság 4-edszer. Ssz. 413.)

Hétjé: Osztrigás Mici. (Kezdetre 9 órakor. Csak felnőtteknek! Mozihelyárrak: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes jegyek. Ssz. 414.)

A színházi iroda hírei:

Meg kellett hosszabbítani a bérletkötéseket határidejét.

Ma jár le az a határidő, ameddig a titkári iroda bérletkötéseket eszközölhet.

Az utolsó két napon azonban távirati-lak, telefonon és levélben rendkívül sokan keresték fel a színházat, kérvén, hogy nem lévén itthon s nem rendelke-zhetvén a helyeik iránt, még néhány nap pal hosszabbítsák meg a határidőt. A színház természetesen engedett a töme-gesen megnyilvánult közóhainak s így péntek estig, e hó 24-ig bezárólag le-het még bérletelni. Miután azonban a ré-ákövetkező hét végén már megkezdőd-nek a bérletes előadások, ez a végső terminus s későbbi jelentkezést a tit-kári iroda nem fogadhat el.

Igy tehát, aki még nem bérlet, de biz-tositani akarja állandó helyét az egész évadra, siessen a titkári irodába.

Ma este van a Májusi muzsika pre-miérje. A legkedveseb, legmulatságo-sabb operettujdon-ság a Májusi muzsi-ka. Csupa szín, csupa ötlet, csupa tré-fa. A zenéje pedig olyan népszerű, olyan hatásos, hogy első hallás után mindenki dudolni fogja. Holnap este lesz a Májusi muzsika premiérje. Szer-zője a Nótás kapitány híres írója, Far-kas Imre. Ennek a hétnek négy esté-ére van kitűzve a Májusi muzsika.

Bánk Bán: olcsó mozihelyárrakkal. A magyar drámaírás leghatalmasabb, fe-hőműhatatlan műve a Bánk bán sze-repel pénteken este műsoron. Igazi pa-rádés szereposztásban fogják színre hozni Bánk bán: Gertrudis királynőt Poór Lili, Tiborcot Szentgyörgyi Ist-ván, Bánkot Kemény László, Melindát Petroczy Alice, Peturt Tóth Elek. Bibe-rachot Réthely Ödön fogja játszani. A Bánk bán színtre került már a most végződő évad folyamán esti előadás-ban félhelyárrakkal. Most azonban még olcsóbb helyárrakkal (50, 40, 30, 20 és 10 lej) fogják adni, hogy mindkinek hozzáférhetővé tegyék a magyar klasz-zikus drámaírás e gyöngvének élve-zetét.

különlegesen berendezett képeretező, aranyozó
műhely. Ovál, kerek és Blonfal keretek min-denneméretben
Somlyai Mihály Cluj, Str. Julia Maria 7.

Szenzációs árleszállítás!

A világirodalom legjelesebb alkotásai féláron

Finom papír, gyönyörű nyomás, izléses kiállítás. Kevés pénzért egy egész könyvtárat rendezhet be.

Arjegyzeiknek a bolti árat, másodsorban a szept. 15-ig érvényes olcsó árainkat tünteti fel

Külföldi írók	Klasszikus irodalom
Bailton: Egy jó Marika története 136- 68-	Andersen meséi (Három kötet) 1020 408
Bjelij: Az ezüst galamb 238- 119-	Apuleius: Az aranyoszlop 272- 136-
Carco: A burok 136- 68-	Bashkirseif Mária naplója 170- 68-
— Kokain 153- 68-	Chamisso: Schlemil Péter cso-dálatos története 336- 136-
Cocteau: A párisi fiú 136- 68-	Dickens: Nagy kárakozások. (Két kötet) — 660- 340-
Conrad: Félvér 170- 85-	Flaubert: Három mese 85- 34-
— Az arany nyíl 272- 135-	— Erzelmek iskolája 408- 204-
— Az árnyékvonal 153- 68-	— Szent Antal megkísértése 238- 102-
Curwood: Afarkasember 85- 51-	Gobineau: A renaissance 170- 85-
— Kazán, a farkaskutya 85- 51-	Goethe: A napló (Kosztolányi Dezső fordítása) 510- 238-
D'Annunzio: Sziklák szüzei 187- 85-	Kropotkin: A francia forradalom. Két kötet 612- 306-
Duchêne: Szeretni, sírni, meghalni 187- 95-	— Ugyanaz (Olcsó kiadás) 255- 102-
France: Virágzó élet 204- 102-	Meredith: Az ünnö (Két kötet) 748- 340-
Gautier: Maupin kisasszony (2 kötet) — 272- 136-	Reade: Oltár és tűzhely (Két kötet) — 748- 340-
Gorkij: Az Artamonovok 238- 123-	To sztoj: Ijuszagom regénye. (Két kötet) — 476- 238-
Hansson: Lyngé szerkesztő 153- 74.80	
Hauptmann: Fantóm 136- 68-	
Hesse: Sziddhártha 136- 68-	
Hugo: Izlandi Hán 340- 170-	
Jammes: Három különös leány regénye — 136- 68-	
Kistenackers: Váltott elő-fogattal — 136- 68-	
Koenig: A szent palota 272- 68-	
Li dberg-Dovlette: Viola 153- 75-	
Löns: Az ordac 187- 95-	
— A két arc 221- 109-	
Michaelis: Hét nővér 85- 41-	
Mistler: A múlt szerelme 136- 68-	
Négyek regénye — 258- 119-	
Norris: Az örvény 340- 170-	
Rachilde: A nőstényarkasok lázadása — 272- 136-	
Regnier: Aki félt a szerelemtől 187- 95-	
Runars: Lerne doktor, a kisisten 187- 95-	
Rosny: A föld halála 187- 95-	
Sprinda: A halottbúvó 170- 85-	
Strobl: Kísértetek az ingoványban 272 236-	
Unamuno: Ez aztán a férfi 136- 68-	
Vautel: A plebanos nr meg az uigazságok — 136- 68-	
— Onagysága em akar gyereket 85 41-	
Véber: Pompadour kalandja 170- 85-	
Wells: Bealoy — 85- 54.40	
— A tengeri tünder — 85- 54.40	

Megrendelhető az Uj Kelet könyvüzletében

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnel egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelleg levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Hajhullás
és hajkorpa ellen
legjobb szer az
"Egger-Petrol"
Nemcsak minden
gyógyszertárban és
drogériában

Zsidó mindenek szakácsnő kóser ház-vezetésre azonnal fel-vétetik. Dr. Salzber-ger, Arad, Str. Josif Arad, Str. Josif Vut-can 6.

1-2 iskolás gyerme-keket teljes ellátásra el-fogad intelligens ortho-dox házaspár. Cim a kiadóban

Egy új karosszeria egy 20 q nordképes-ségű technautóra, oi-csón eladó. Schwartz, kovács, Str. Stroiescu (Teleky) 2. 753

Figyelem. Temesvár központjában lakó izr. család 1, esetleg 2 diákot (v. leányt) tel-jes ellátásra és fel-ügyeletre elfogad. Ugyanott kívánatra zongorázoktatás nyer-hető. — Schlesinger Timisoara, Csaky-u. 8, földsz.

Izr. orth. család elfo-gad iskolás leányt tel-jes ellátásra zongora és fúrdőszobába haszná-lattal. — Ertekezethni Dávid F.-u 14 sz. áfat.

Keresek 3 gyermekem mellé intelligens, val-lási szempontból tel-jesen megbízható zsi-dó leányt, aki a főzés-hez is ért. Cseléd van. — Fényképpel ellátott ajánlatokat, az igények megjelölésével, minél előbb Fielscher Lipót isk. igazgató, Timisoara IV., Scudier-tér 9-re kérek.

Intelligens, németül is beszélő zsidó leányt keresek két kis Hám mellé, háztartásban segédkezni kell. Dr. Nebel, főrabbi, Salon'a

A Nationala Biztosító Társaság, Str. Regina Maria 6. sz. alatti épü-letében udvari üzlet-helyiségekre november 1. átvételre, árlejtést hirdet. Irásbeli aján-latok a fenti címre felküldendők, hol minden felvilágosítás megkap-ható.

Ogyvédjelöltet kere-sek azonnali belépésre, aki már jó gyakorlat-tal bír. — Ajánkozók közzöjük gyakorlatuk idejét és fizetési fel-tételeket Dr. Eskeles Miksa, ügyvéd, Bistrița

Utazók figyelmébe. Zilahon orth. kóser vendéglő nyit. özv. Rosenberger, Strada Traian I. sz. Figyel-mes és olcsó kiszol-gálás. 871

Zsidó uriháznál 2 esetleg 3 urihány lakást és ellátást kap-hat. Hosszu-utca 30, az udvarban.

Különbejárati szoba a város legjobb részén, fúrdőszobába használat-tal, esetleg két szem-ly részére kiadó. Str. Regina Maria 6-8. II. 6.

Elegáns butorozott szoba, esetleg egye-temi haligatónó szá-mára kiadó. Str. Re-gina Maria 8-8. II. 6.

Zsidó ima könyvek,
Machzorok
Gyapju és selyem-talcsák
legújtanosabban beszerezhetők Clujon
ROSENZWEIG ANTAL cégnél

AZ UTOLSÓ MEGJELENT
könyvalakban
A számozott példány
ára 120 lej.
Megrendelhető az Uj Kelet könyvüzlet-ében, Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

Nyiltér
Az e rovaiban közlöttekért nem vállal felelő-séget a szerkesztőség

Értesítés.
Aurora biztosítótársaság Cluj., Str. Regina Maria 35. sz. ez uton hozzuk tudom-asára a n. é. biztosított feleinknek hogy Grünberger Ernő biztosítási ügy-nökönkert társaságunkkal szemben el-követett visszafélések miatt állásától megfosztottuk és a helyi rendőrség ke-zéré adtuk.
Minden félreértés elkerülése végett kériük tisztelt feleinket a fentieket tudomásul venni s hogy ezennel minden-nemű biztosítás megkötésére jogtalan.
AURORA
Societate Anonimă Română de Asig. Centrale

Egyszeri próbahasználat megközi, hogy a
Dr. TISCHLER-Creme
a legköltelesebb arckenőcs. Artalmas anya-gokat nem tartalmaz. Kapható mindenütt.
Főlerakat: Osváth
gyógyszertár — Targu-Mures

179 L. Halló vidék! 179 L.
A következő 7 tárgy asszonyok és leányok részére; 1 pár cipő, valódi talppal; 1 pár cerna harisnya; 1 pár selyem harisnyatartó; 1 doboz puder; 1 üveg kölnivíz; 1 kis üveg parfüm; 1 tubus ajakpirosító (kivétel nélkül külföldi áru). Szállítunk az egész országba, utánvét mellett. Postaköltség 21 lej. — Küld-jön sürgősen rendelést a következő címre:

Universelul Dorobantilor
Preiung Dorobanti 2. Bucuresti

Egy komoly szó a szemüveget viselő közönséghez
Mindazok, akik születéstől fogva, avagy későbbi külső behatás folytán kénytelenek szemüveget viselni, különös gondot kell fordítsanak arra, hogy — akár saját maguk vá-lasztotta, akár orvos által előírt szemüveg-jük — pontosan fejjelükre és arcukhoz találó körletet kapjanak.
Amilyen lényeges, hogy kényes esetekben az üvegeket orvos írja elő, epoly lényeges azoknak, akik sokat írnak, olvasnak, avagy precíz rajzokat, mechanikai munkát végez-nek, hogy a **Keretet** szaklatszerész vá-lasztassa meg; szükség esetén tolmálja azt a fejjelükre és arc szerint.
Ezen okok figyelembe vétele indította Kolozsvár alantjegyzett, legregibb szak-latszerész céget azon — nyugaton régen be-vált rendszer bevezetésére, hogy minden darab — üzletében összeállított szemü-veg cégjegyevel ellát, a **Keretet** el fo-duló defarmációt, vagy törést 2 éven át díjtalanul végi és erről írásbeli garanciát vállal.
Azon biztos hiszemben, hogy az intelli-gens közönség ezen rendszer előnyeit felis-méri és értékeli, kérem szives pártfogásukat.
Kun Mátväs Fia
szaklatszerész
Cluj, Calea Victoriei 12. szám.
Alapítási év 1864

Utazó urak! Hotel Park
(vis a vis gara Satu-Mare)
Restaurant Rata kitünő kitching ház kész, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantált fereg-mentes szobák kaphatók

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Ugy találták, hogy minden körülmény a messiási idők eljövetelel jelzi. Háboru, Isientagadás, zür-zavar, pestis, éhínség, mind az „idők beteljesedésének” elérkezését jelzik. „Izrael akkor megfogytatkozik, egy szentségtelen homlok emelkedik föléjük, rossz véget ér, az érdemes és az imának háza uccai nők piacává válik”. Mindez beteljesedett a Borgia-pápa uralkodása alatt. És a Spanyolországból való kiűzés szenvedésük kicsordulását jelentette. Nem jelent-e meg Messiás el-lenfele is, a zsidó legendák anti-Krisztusa, akít az apokrifek és a kabalista-könyvek „Armilusnak” neveztek? Sokan ugyan azt hitték, hogy a régiók leírása pontról-pontra beteljesedik; tehát a Sántának egy fia kell, hogy legyen, aki egy római leány márványszobrából születik. Rettenetes nagy, kopasz, egyik fölére süket és mélyenfekvő, vörös szemei közül az egyik nagy, a másik kicsi. Néhány buzgó azonban megmagyarázta, hogy mindez nem olyan fontos és V. Károly császár, az eszeveszett spanyol Johanna fia ez az Armilus, aki Messiásnak, vagyis Isten hitéért harcolónak tün-teti fel magát, holott semmi mást nem forgat az eszében, minthogy az igazi Messiást megsemmisítse. Mások a Magog országából való hatalmas Gog fejedelmek mondták a császárt, aki északi, tehát Németországból való és akinek háborúval kell elpusztítania a világot, még a Messiás napjának eljövetele előtt. Háborukat jósolták, melyek az eddigiek-nél is sokkal vérengzőbbek lesznek. „Ez hét hónapon át fogják temetni a holtakat. Akkor azonban megszólal az ur. Most jóra fordítom Jákob sorsát és megkönnyülök Izrael házában és beigazolom az én szent nevemet”. Ezekre a harcokra Reubeni, az igazi, Isten által küldött vezér. Olyan hősi tetteket vitt végbe, amilyeneket nem vitt végbe zsidó a hősi idők óta. Harcos vezér volt. Egy önálló zsidó állam fejedelme, a hatalom embe-re és mégis testvére a népnek, ennek a megvert, védtelen népnek. Testvérek egész hadseregével érkezett, segítségét és új erőt hozott! Mint ahogy a „Torgum Jonathan” megjósolja: „A Messiás, József fia átövezi derekát, harci rendet parancsol”. És szavai köztül, amelyeket Egidio biborosnál való nyilvános kihallgatása alkalmával mondott, egyikét sem ismételték annyi szenvedéllyel és olyan gyakran, mint azt a megjegyzését, hogy a számtalán levő zsidókat hadi szolgálatra akarja toborozni és a tehetségesebbeket katonai kiképzésben akarja részesíteni.

Akadnak olyan felős lelkek, akik szívesen lemondtak volna a megváltásról, mert a szenvedések, melyek a messiási idők bekövetkezését megelőzik, ijedséggel töltötték el őket. A Talmud szavaira hivatkoztak: „A jámborok megkíméltetnek három büntetéstől — a messiási idők fájdalmaitól, a Gog és Magog elleni háborútól és a pokol szenvedéseitől”. Nem a régi idők nagy tanítója, rabbi Johanan mondotta-e a Messiasra vonatkozó különös szavakat: „Jöhet, de én nem akarom őt látni”. Ezek az emberek utálták a háborút, emberhez nem értő bűnök tartották és még olyan férfiak is, akik elég bátrak voltak ahhoz, hogy Isten nevének dicsőségéért habozás nélkül lépjenek a máglyára, még őket is megdöbbentette, hogy Reubeni a zsidókat újból fegyverviselésre akarja szoktatni, amelyről Isten segítségével és Tanának kedvéért már több mint ezer éve leszoktak. „Ha Izrael vezekel, közeledik a megváltás”. Ez volt a példabeszéd ezen jámborok köreiben. És bizonyítékokat kívántak Reubeni isteni küldetéséről, miközben ezen szavakra emlékeztek: „A Messiás feleleveníti a holtakat, le száll a pokolba, elmondja a Kaddis-imát, a bűnösök után mondják: Amen, és megszabadulnak a pokol szenvedéseitől”. Csodákat akartak látni és ezért betegeskedtek, bánták, reumásokat hoztak

37

Zarfatini József villájába, ahol Reubeni lakott. De épen az volt a különös és növelte a hős dicsőségét a legmagasabb fokra, megnyerve azon szíveket is, akik addig eláncolták magukat előle. Mihelyt a betegek hordágyaikon a ház előcsarnokába érkeztek, javulni kezdtek, eldobták mankójukat és könnyedén, saját lábukon távoztak. Egy fiucska, aki születése óta néma volt, egyszerre vadul kiabálni kezdett, majd megnyugodott és a szentírás szavaival kezdte dicsőíteni az Ur küldöttjét, amit a szülők sohasem reméltek már gyermekük ajkától hallani... Hát még ha az Ur maga jelent meg a seregben, mely állandóan körülvette a házat, akkor begyógyultak a gennyező sebek, melyeket az orvosi tudomány évek óta hiába gyógyított és a bolondokból, holdkórosokból, epileptikusokból, akiket megérintett, fűtölve menekültek a gonosz szellemek ezrei.

A szár ritkán és kedveltenül, csak nagyon sürgető kérésekre szokott közölni megjeleni.

A nép azonban reszketett félelmében és a szeretettel, mikor meglátta őt. Azt suttogták, hogy a szár ismeri a hetvenkét betűből álló, csorbítatlan Isten-nevet. A nagy titok könyvében, „Raziel”-ben is csak jelezve van Isten valódi neve. Ha valaki kiejti ezt a nevet, akkor az égen tüzes lángok lobognak fel. Türelmetlenül várták azt a pillanatot, amikor az ur koldusruhában telepedik a koldusok közé, a Tiberius hidján, az Angyalvár közelében és kinyilatkoztatja másnap, hogy ő a Messiás. Mert így van az megírva és így fog beteljesedni az irás, egy belünyire sem másképp.

Egyetlen esemény volt csak: Reubeni. Az egész hitközség csak vele foglalkozott. A felfogások ugyan különbözőek voltak és a torzsalkodások, melyek tizenegy zsinagóga-hívei között már régóta folytak, most új anyagot kaptak. Reubeni-e a Messiás? Avagy csak az előfutárja? Csak egy fejedelm-e, aki világi segítségre támaszkodik az elvárható isteni segítség helyett? Nem lesz-e ez a világi segítség végül a zsidóság kárára? Vagy talán varázsló-e és áprófeta? Mert ilyen óvatos kételkedők is akadnak. A legtöbbben azonban, akik nem akarták elhinni isteni küldetését, nagyon fontosnak tartották, hogy a zsidók tekintélye emelkedni fog attól a hírtől, melyet az elvesztett törzsekről hozott Európába és amely új tényezőként jelent a politikai erők rovatában. Ezt még az előjáró. Obadja de Sferno is elismerte. Pedig ezáltal kedvenc eszméje, hogy fráter Martin Luther fogja megmenteni a zsidóságot, némileg veszendőbe került. Végül is az általános lelkesedéstől sortartva, nem tudott elkerülni egy elismerést, azt, hogy Reubeni roppant ügyességgel vitte ügyét a biboros elé. Különösen — ezt kiemelte, — a biboros kabalista játszózsáira való utalása volt nagyon finom. Raffaelról, a festőről mondott dicsőítése pedig ügyes diplomatafogás volt, amellyel a követ be akarta bizonyítani, hogy a zsidók sem maradtak el koruk világi képzettségétől.

9.

A szár keveset törődött ezzel a nagy érdeklődéssel, amelynek ő állott a középpontjában. Ritkán mutatkozott. A legtöbb időt szobájában töltötte. Barátoktól és ellenségektől egyaránt távol tartotta magát, senkivel sem beszélt azokon a hírnökökön kívül, akik a pápai udvar üzenetét hozták neki. Néhányszor halkan meglátogatta Egidio biborost, akivel hosszú beszélgetésekre beárkóztak. Néha a vad, vidám Aretino is megjelent a villában, sőt egyszer a pápa zenészeit is elhozta magával és éjjeli zenét adott a szárnak. Különös volt, hogy a két ellentétes szellem, a rosszhírű gyönyörű és a komoly, hallgatag követ mennyire kedvüket lelték egymásban. Többször találkoztak. Talán először maga a pápa küldte Aretinót Reubenihez,

Fordította: dr. Hamburgné Becski Irén

mintegy bizalmasát, megbízván őt egy üzenet átadásával. Később önszántából is eljött Aretino, kedvét lelte abban, hogy ne mindig a vidám társaságot szórakoztassa, hanem inkább a nehézkes kedélyeket vidítsa fel tréfáival, az olyanokat, mint Kelemen, vagy a zsidó követ és azért is, hogy nyomára jöjjön a titoknak, hogyan lehet valaki ezen a szép, bőséges, gyönyörű földön szomorú.

Aretino magával vitte a szárt nemes Goritz urhoz. Római irodalmi körei, költők és tudósok érdeklődtek iránta, színes leírásokat vártak a távoli zsidó esoda-birodalomról. Nemes Goritz ur a senex Corycius — így nevezték a Parnasus corycius barlangjára célozva — maga üdvözölte őt, és így vett részt Reubeni egy kerthi ünnepeken. Verseket olvastak fel. Dicsőítették a művészetek jó német házigazdáját, az antikok barátját, felsorolták a villájában élvezett lakomákat, a szellemes és vidító beszélgetéseket, melyek egy a kertben felállított cisternán olvasható szöveg szerint: „Bibe, lava, tace”, sohasem sülydtek hétköznapi fecsegésekké. Reubeni, mint egy sötét felhő lebegett ezekben a művelt, vidám, szellemes embereknek derűs egén. Nemsokára egyedül a többiekkel távol, leült egy márványpadra, egy sötét myrtusbokor alá, ő, akinek a megérkezését olyan feszült érdeklődéssel várták. Köröskörül romok, a Kapitólumnak és a Trajan-fórumnak a romjai, melyeket a kert építésénél gondosan megkíméltek, mindenütt kövek, olyan hallgatagok és viharoktól, mint ő. Csak Aretino jött hozzá, megkérdezte, hogy hogy van és azonnal tovább állott. Mások távolról figyeltek a gondjába merült embert. Valami riasszó áradt belőle, ami eltiltott minden közöledést. Ugy állt ott, mint aki minden pillanatban fel akar ugrani, hogy kétségbeesésének tájékozó dühvel adjon kifejezést. A sötét ember arcán és testtartásában a méltóság és erejének tudata harcban állottak a vágyával, hogy mindent ledobjon magáról, megérezte az ember, ha reá nézett, hogy szeretné eltörni bilincseit és megmutatni magát fel-dultnak és szétszaggatottnak, igaz valóságában. Fejével befelé hallgatódzott, saját bensejében dúló harcok fölé, keze, támasztékot keresve, szakállába markolt.

Senki sem merle őt magányosságában megzavarni.

Zsidók között még tartózkodóbb szokott lenni, mint keresztények társaságában. Római ünnepeken, ha kevésbé megközelíthető vendégeként is, mégis csak megjelent, a zsidó összejöveteleket azonban gondosan elkerülte. Minden, amit zsidók mondtak, türelmetlenül teté őt. Nem az volt a helyes, amit ő mondott, az nem volt nekik való, amit ők mondtak, az nem volt neki való. Ilyenkor sárka fények foszforeszkáltak effekete szemében, mint egy szikraeső, mely egy haragos ránc formájában vibrált szájszögleteiben. A jószágos, kövér, szőke pizai rabbival, Dániellel is csak nagy önmuralommal tudott szóbaállani, pedig ez a jámbor és önzetlen férfi nyilván Istennek tetsző cselekedetet művelt, mikor a római zsidóság tizenegy felekezete között próbált békét teremteni. Egy hitközségi intézménnyel próbálkozott, mely Róma összes zsidóit egyesítse. Ez az intézmény, melyet ő „Capitolium”-nak nevezett, volt a lüszkesége, lelke és remény-sége. Ha Róma összes zsinagóga elfogadná és a pápa is beleegyezését adná, amire határozott kilátásuk volt, úgy döntő lépés történne Izrael megerősítésére a dél legregőbb hitközségeiben és még hozzá egyszerű példálul szolgálna arra, hogy hogyan egyenlítősek ki a zsidók szerencsétlen viszálkodásait. Lehetséges-e, hogy az ambassadeur ne értené meg és ne helyeselné ezeket a törekvéseket? Rabbi Dániel magánkívül volt, amikor Reubeni semmi érdeklődést sem mutatott kifejtett terveiről. Hogyan lehet egy ilyen fontos és szép terv

mellől érdeklődés nélkül elhaladni? A szár az ő kérésére ugyan másodszor is fogadta őt, de csak azért, hogy megkérdezze tőle, hogy ismeri-e a portugál követet, Dom Miguel de Silvát, Dániel mondta, hogy nem ismeri, mire a kihallgatásnak vége szakadt.

A zsidósággal szembeni elutasító magatartásának nem ellenséges érzülete volt az oka, csak fájdalom és legszűkebb feszültség, éberség, mintegy valami nagy veszélynek a tudata. Egyszer valamelyik hetnek a végén, amikor egész idő alatt újra csak bójtós vécóráit fogyasztotta, egy serleggel nyujtottak neki valami erősítő itallal. Ő cukros vizet kért, így szokta befejezni bójtölését. Mégis ráerőszték a bort. Ettől megbetegedett. Nagy nyugtalanság szállotta meg, hogy a nyilvánosság előtt az a látszata lehet, a dolognak, hogy tulajdon rokonai között lett rosszul és azt fogják mondani, hogy megmérgezték. Jobban féltette a hitközség hírnevét, mint ahogy saját életét aggódott. Még első lázrohama alkalmával, amikor fogai összevörösödtek a hidegrázástól, akkor is megtartotta gondolkodóképességét. Először is megparancsolta, hozzanak egy keresztény orvost, akivel megvizsgáltatta a bor maradékát, amelyből ivott. Megállapították, hogy a bor tökéletesen ártalmatlan volt. Azután egy közgyűlést hozott, aki jegyzőkönyvbe vette a tényállást, ami alá Reubeni sajátkezőleg héber betűkkel hozzáfűzte: „Ők legjobb szándékkal cselekedtek, de nem ismerték az én természetemet. Isten áldása legyen rajtuk, a háziuron és az előjárón”. Ekkor jutott először eszébe, hogy magára is gondoljon, forró fürdőért és éjjel többször éret vágatott magán. Másnap kiköpülőzette magát. A legerősebb, legvadabb módszereket alkalmazta magán. Gyengébb gyógyszereket visszautasított. Csak gyűlölet és harag élt benne betegsége iránt, úgy harcolt vele, mint egy hős a csatamezőn. Ejszaka szidalmakat mormolt, mintha egy láthatatlan ellenséghez szólana, felvett a jai megvetést és utálatot fejezték ki, az ellenség itt volt, de ő nem ismerte el egyenrangúnak, a sarokba vetette, kigunyolta, leköpdöste. Némely pillanatban úgy nézett ki, mint egy örült. A háziak riadtan álltak körül az ágyán, melybe egész másképp, mint ahogy betegül szokásos, dühöngve ide-oda vetele magát. Mikor felébredt, vigasztalni kezdte őket. „Biztosan tudom, hogy nem fogok meghalni addig, amíg a kiűzötteket vissza nem vezetem Jeruzsálembe”. Fájdalmai erősödtek, fogai összeeskordultak. Elvesztette eszét. Mikor magához tért, első szavai, melyeket tőle szokatlan szelidséggel mondott, ezek voltak: „Ne féljétek, mert biztosan tudom, hogy nem fogok meghalni ebben a betegségben”. Estére a láz feljebb szállott, Zariati József, az orvos és házigazda megvizsgálta, az állapotát rendkívül veszélyesnek találta és ezért kötelességének érezte, hogy a haldoklónak a Vidui imát, a bűnbánat imáját ajánlja. Azzal a megindokolással, ahogy már szokta, hogy „ezzel a halált nem gyorsítjuk és nem késleltetjük”. Erre a szárt haragosan fel-emelkedett és tikkadt hangon, amelynek alig volt csengése és mégis, mintha tík-harmonaszó hallatszott volna belőle, kiáltotta: „Nem, nem akarom a bűnbánat imáját elmondani, mert Isten velem van és szüksége van rám az ő munkájában. Ti pedig — most menjetek!” Ezzel az aggodókat kiharancsolta maga mellől.

Másnap erős izzadás után tul volt a veszélyen.

(Folyt. köv.)

Rönköt

tölgyet

vásárol, ugyisintén őt
máskor is, lehetséges 40 centől felfelé,
de 30 centől is. Feuerstein Kálmán
kereskedő, Cluj, C. Victoriei 61. Csak
komoly tételre kérek komoly ajánlatot

KIADÓHIVAT
Str. Ba
SZERKESZTO
Ejjei telet
ELOFIZETESI
Egész év
leievre
Negyedév
Egy hóra

XI évfolya

1928 aug

• 56

Két nap

Ki ne ismeri
mellyel kényel
kat szokták el
ni, mert aki d
ban, aki dolgoz
rint nem is ol
olyan előkelő
dolgozó panam
nda gyümölcsé
dolattal söpri h

Ak: dolgozik
szul, de megél
annak az „önl
lani rabzolgas
emberek egy e
mára vállalnak
is vállalják, m
ahogyan a költ
mily nyomor
hődből kanyk
napsugár, a cs
tónlakó álmát
csók mámorá
sem kerüli el.

Ez a titka an
keserősége,
mellől is, a ro
a az ázalag pr
a napban, mim

Aki dolgozik
fegynek azok,
Avagy azok a
erő mellett sen
hogy a betevő
folyó Kanaánb
részere megket
hogyan lehet é
frázist, hogy „
a kérdés, amel
akiknek pedig
zett felelős kor
niök kellene.

Es eme kon
dörgedelmes h
a választ: ne
vagy méreg ro
leg kötel, — n
lyekkel csak a
rendelkezik, m
ismerik az ön
Öngyilkosság
mindeztideig
epidémia, — d
az embereknek
ment volna a
badságban rés
azért, mert gy
emellől olyan
kosai, amelyek
akarát féltysz
hogy öngyilk
Ez ime: az
lesznek. Öngy
pedig nem sz
lan idegbaj n
azért mert az
bé és elviselh
lassu felszok
mulattal k
dalmába, ahol
munkátlanság,
és stabilizáció
napsugár de e
és nincs hivat
végtelen esőn
köllezzete, a
mely minden

Egy nap le
ság Kolozsván